

PRZYJAZN

NR 9

WRZESIEŃ 1947

T R E Ś Ć N U M E R U

S. DYBOWSKI — POLSKO - RADZIECKIE ZAGADNIENIA KULTURALNE . H. ŚWIĄTKOWSKI — CEL I ZADANIA MIESIĄCA WYMIANY KULTURALNEJ . ST. R. DOBROWOLSKI — BRATERSTWO PIÓR . W. WITKOWSKI — ROLA NAUCZYCIELA W ZBLIŻENIU KULTURALNYM POLSKO-RADZIECKIM . J. HURWIC — SPRAWA POLSKA I POLSKI RUCH ROBOTNICZY PRZED PIERWSZĄ WOJNĄ ŚWIATOWĄ W DZIEŁACH J. STALINA . K. SIMONOW — OJCZYŻNA . J. BEZYMIENSKIJ — PIEŚŃ O PRZYJAŹNI NARODÓW (PRZEKŁAD M. KIERCZYŃSKIEJ) . L. RUBACH — MIESIĄC WYMIANY KULTURALNEJ . B. BRUNICZ — ŚWIĘTO STOLICY RADZIECKIEJ . J. KURYLUK — O ZADANIACH SZTUKI RADZIECKIEJ . MUZYCY RADZIECCY GOŚCI MUZYKÓW POLSKICH . EL-MIR — FILMY RADZIECKIE NA POLSKICH EKRAŃACH . Z ŻYCIA TOWARZYSTWA . K. M. — STOLICA ZSRR W FOTOGRAFII . T. KONAR — SPRAWA, O KTÓREJ TRZEBA ZAWSZE PAMIĘTAĆ . UROCZYŚTOŚCI ŻAŁOBNE W GRONDACH . WŚRÓD PRZYJACIÓŁ ZSRR . WSPÓŁPRACA.

Zdjęcie na str. 1 przedstawia koncert zespołu Pieśni i Tańca Armii Radzieckiej pod dyrekcją gen. Aleksandrowa (1946 rok).

PRZYJAZŃ

ORGAN TOWARZYSTWA PRZYJAZNI POLSKO-RADZIECKIEJ

Nr. 9 (XIX)

Warszawa – Wrzesień

Rok II

CIW 3084

15 • IX 15 • X

Miesiąc wymiany kulturalnej

Polsko-Radzieckie zagadnienia kulturalne

Każdy polski czytelnik Dostojewskiego pamięta doskonale jak się zżymał na genialnego pisarza za „polaczków“, chronicznie traktowanych z pogardliwym lekceważeniem w dziełach, które czytała przecież nie tylko Rosja, ale cały świat. Nie mniejsze pretensje żywi do literatury polskiej i czytelnik radziecki za „moskali“, malowanych z tak hojnym nakładem sadzy na wielu kartach naszego piśmiennictwa. I gdy się głębiej rozważyło wpływ słowa wielkich pisarzy na urabianie pojęć jednego społeczeństwa o drugim — wpływ, którego kształtującej siły nie da się porównać z żadnym innym — dochodziło się w wyniku do smętnych konkluzji. Więc tak nieładnie społeczeństwo rosyjskie myśli o nas... Ale i szerokie masy naszego narodu nie pozostawały w tyle w przeciwnych osądach, a bodaj wetowały sobie te dyskryminacje z nadwyżką.

Owe krzywdzące i niesłuszne opinie mają historyczne źródło w sprzecznościach państwowych linii rozwojowych, narzucanych obu narodom już od XV w.; nieszczęsny okres rozbiorów rozdał tlejące wzajemnie niechęci w płomień nienawiści i głębokich, a jakże bezpodstawnych uraz.

Bo cóż za krzywdy mógł wyrządzić chłop nadwożański chłopu kujawskiemu, albo robotnik moskiewski robotnikowi z Łodzi, aby mieli powód do nienawiści. I jedni i drudzy byli tylko

bezwolnymi, nieświadomymi narzędziami w rękach swych magnackich władców. Zaborczy imperializm warstw panujących, celowo zatruwał pojęcia narodu o jego sąsiadach, aby urobić tym podatniejsze narzędzie do krwawych rozgrywek z owymi „znieawidzonymi“ sąsiadami.

Wiek XIX i początek XX zmieniły radykalnie ośrodki zaborczości w Europie. Wyrósł i okrzepł drapieżny imperializm państwa niemieckiego, którego apetyty skierowane głównie na ziemię słowiańskie, wywołały okropności pierwszej i drugiej wojny światowej. Historyczna lekcja tych kataklizmów zapadła głęboko w umysły narodów słowiańskich i gruntownie przeobraziła ich orientacje polityczne; nie ma wśród nas nikogo, ktoby nie uznawał, że Słowianie muszą iść razem, wspierać się i stawać nawzajem w swej obronie. Tu leży źródło jednogłośnie aprobaty narodu polskiego dla polityki jego rządu wobec radzieckiego sąsiada — polityki sojuszu i szczerej, braterskiej współpracy.

W dziedzinie pojęć, przyjaźni polsko-radziecka jest więc faktem bezspornym. Lecz dziedzina uczuć jest jeszcze o pół kroku opóźniona na drodze wzajemnego zbliżenia, poznania i uznania swych wartości narodowych. Jeszcze nie przewyżczyliśmy w stu procentach naszych uprzedzeń, jeszcze tu i ówdzie patrzy się u nas na człowieka radzieckiego przez pryzmat czasów carskich, jeszcze i w Związku Radzieckim pokutuje zapewne gdzieś obraz Polaka z okresu szlachetczyzny. Jakże te zapóźnienia są krzywdzące w stosunku do dzisiejszej i zeczywistości obu narodów! I jak pilna jest potrzeba zniwelowania owych grud na szlaku ich wzajemnej przyjaźni!

Lecz jakimi środkami to palące zagadnienie rozwiązać?

Doświadczenie wskazuje jedyny niezawodny oręż: zbliżenie kulturalne. Poznajemy naród w pierwszym rzędzie przez zawarcie znajomości z owocami jego sztuki, przez ilustracje, w których naród sam siebie odtwarza w dziełach literatury, plastyki, muzyki, teatru i filmu. Ongiś, gdy produkcja kulturalna tkwiła w rękach cienkiej warstwy szlachty i burżuazji, obraz narodu z niej płynący musiał być fragmentaryczny, a wskutek tego fałszywy; trzon narodu, którym wszędzie była i jest klasa pracująca, nie miał w tej produkcji ani twórczego udziału, ani prawdziwego odbicia. Dzisiaj jest inaczej. Dziś ton w życiu naszych narodów nadaje klasa pracująca — w Związku Radzieckim już blisko od lat trzydziestu, u nas, niestety, od niecałych trzech.

Ton ów wyciska oczywiście zdecydowane piętno i na twórczości kulturalnej. Masy pracujące podciągane wszelkimi środkami oświaty na poziom światłych konsumentów kultury, z kolei wzbogacają ją własnym ludowym dorobkiem, wydając z siebie nowych artystów, nowych twórców. Nie ma już, względnie nie powinno być takich kompromitujących zjawisk, że światły ro-

CEL I ZADANIA MIESIĄCA WYMIANY KULTURALNEJ

Przystępując do realizacji dawno zamierzonego Miesiąca Polsko-Radzieckiej Wymiany Kulturalnej, który zostanie zakończony potężnym akordem wielkich uroczystości 30-stej rocznicy Rewolucji Październikowej — musimy uświadomić sobie cel, jaki stawiamy i zadania, które mamy wykonać.

Otóż celem naszym jest pogłębienie stosunków polsko-radzieckich drogą jak najdokładniejszego i jak najwszechstronniejszego poznania bogatego życia Związku Radzieckiego, opierającego się, jak wiemy, na istotnie nowej strukturze społeczno-politycznej Z. S. R. R. Rzecz prosta, akcja Miesiąca Wymiany Kulturalnej polega na realizacji **wzajemnego** poznania, które winno doprowadzić obustronnie do jeszcze bliższego wzajemnego zbliżenia, celem usunięcia resztek ignorancji, pozostałych jako spuścizna przeszłości.

Zadaniem naszym jest wykazanie, że Polska współczesna nie ma już nic wspólnego z dawną Polską szlachecką.

Wybraliśmy własną drogę ustroju państwowego, który nie jest ani formalną demokracją zachodnią, ani ustrojem socjalistycznym, realizowanym w Związku Radzieckim. Nasza droga jest inna, wynikająca ze specyficznych polskich cech

botnik czy chłop macha zniechęcony ręką przy próbie zrozumienia dzieła sztuki. Dziś sztukę winni tworzyć i tworzą ludzie jemu bliscy, jego bracia i synowie. Ich dzieła są i będą ilustracją jego środowiska, stwarzają jego obraz, obraz istotnego trzonu narodu.

Gdy takie owoce naszej kultury ludowej, kultury prawdziwie narodowej, podamy człowiekowi radzieckiemu, a on odwrotnie pokaże nam wspaniały dorobek własnej twórczości, wtedy o wynik możemy być spokojni. Człowiek pracy bardzo łatwo porozumiewa się z drugim człowiekiem pracy, a gdy się poznają, to na pewno ocenią się i polubią. Całe zagadnienie polega na tym, aby im umożliwić spotkanie. Rozwiązanie tego zagadnienia musimy wziąć na swe barki w znacznie szerszym zakresie, niż dotychczas. Polsko-radzieckie spotkania kulturalne muszą zejść z trotuarów wielkomiejskich na drogi wsi i osad fabrycznych. Te właśnie drogi niech się staną hasłem naszej pracy. Gdy problem tych dróg potrafimy rozwiązać, wtedy zdobędziemy pewność, że narody nasze będą kroczyć nie tylko w zgodnym rytmie interesów gospodarczych i politycznych, lecz także w zgodnym rytmie — serc.

Stefan Dybowski

psychicznych, uwarunkowanych przeszłością historyczną.

Za mało jeszcze wiemy o sobie, za mało wnikamy w istotę wielkich przeobrażeń, jakie Związek Radziecki dokonał u siebie. Tak samo pragniemy, aby społeczeństwo radzieckie jeszcze głębiej poznało przełom, który zaszedł u nas, pod wpływem wielkich reform społecznych — i nasze osiągnięcia, jakimi możemy się poszczycić. Miesiąc Wymiany Kulturalnej wykaże

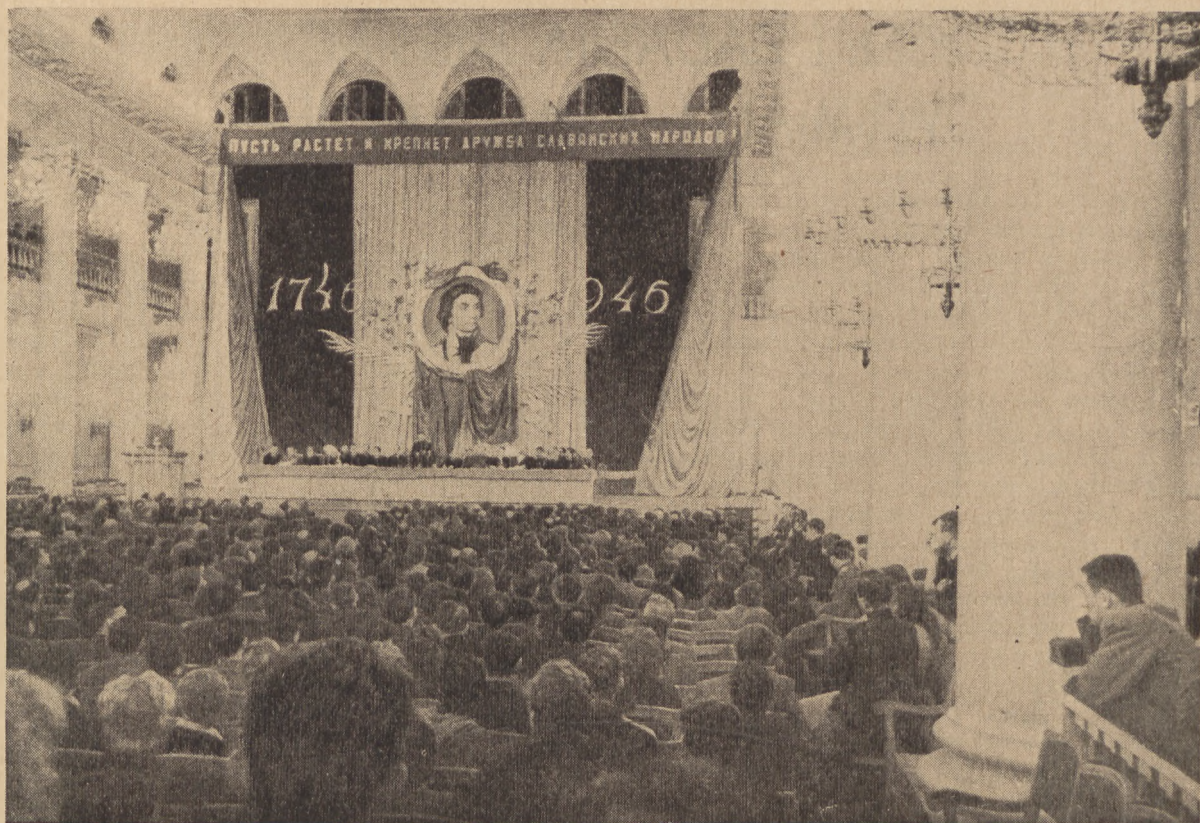

naszemu społeczeństwu wysoki poziom rozwoju kulturalnego i społecznego Związku Radzieckiego, będący wynikiem ustroju społecznego, obchodzącego swoje trzydziestolecie. Miesiąc Wymiany Kulturalnej wymaga od nas wzmoczonego napięcia prac i intensywnego wysiłku, aby idea przyjaźni polsko-radzieckiej poszerzyła swój zasięg i nadała właściwe tempo pracom, które w przyszłości prowadzić będziemy nadal, w warunkach łatwiejszych, bo przeorańch wzmocnionym wysiłkiem.

A cóż mówi 3-ta Rocznicą Rewolucji Październikowej? Czym jest ona dla Polski? Czym dla całej ludzkości?

Dla Polski obalenie caratu przez Rewolucję Październikową, oraz ogłoszenie przez nią praw każdego narodu do niepodległości — stanowiło zasadniczą podstawę wyzwolenia z wiekowej niewoli. Związek Radziecki rozwiązał zagadnienie

Współtwórcą kulturalną polsko-radziecką

Uroczysta akademія w Pałacu Zw. Zaw. w Moskwie poświęcona 200-jej rocznicy urodzin Tadeusza Kościuszki (r. 1946)

narodowościowe drogą przyznania praw każdemu narodowi do samostanowienia o sobie i zapewnienia pełnych swobód rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego. Jakżeż inaczej rozwiązał Związek Radziecki zagadnienie narodowościowe, niż czynią to kraje imperialistyczne, prowadzące tak nam dobrze znaną politykę kolonialną, daleką od idei wolności i samostanowienia narodów. Rewolucja Francuska, zamknąwszy okres feudalizmu, zapoczątkowała ustrój liberalno-kapitalistyczny, w którym pozostał wyzysk świata pracy. Rewolucja Październikowa zniosła całkowicie klasową niewolę, wyzwoliła świat pracy z jarzma wyzysku i pchnęła go na nowe tory dobrobytu i kultury.

Obchodząc 30-tą Rocznicę Rewolucji Październikowej, stwierdzamy również, że ustrój Związku Radzieckiego wykazał niesłychaną prężność i siłę organizacyjną, wielką żywotność i trwałość. To nie jest frazes gołosłowny. Kto wygrał taką wojnę jak ostatnia — ten dowiódł, że ma państwo silne, oparte na realnych, niewzruszonych wartościach materialnych i moralnych.

Pragnę jeszcze parę słów poświęcić naszym sprawom organizacyjnym. Oto Miesiąc Wymiany Kulturalnej będzie dla naszego Towarzystwa wielką próbą sprawności organizacyjnej, a jednocześnie winniśmy wejść w dalszy okres pracy,

bogaci zdobytym doświadczeniem, okrzepnięci i silniejsi. Musimy zarazem dokonać rzeczy najważniejszej i najistotniejszej — **musimy dotrzeć do mas — musimy dotrzeć do wsi i do wszystkich zakładów pracy.** Należy iść z apostołstwem naszej idei, bo ona stanowi zrab naszej państwowości, podstawę niepodległości i zapewnienie naszego społeczno-gospodarczego rozwoju. Praca nasza wymaga zapału, wymaga żywego, twórczego stosunku do sprawy, a wówczas niewątpliwie staniemy się wielką organizacją, opartą o masy. Potrzebni nam są nie tylko instruktorzy, potrzebni są członkowie Zarządów, którzy z energią i uporem pracować będą sami u podstaw, dotrą do mas, dzieląc się z nimi swoją wiedzą i zapałem.

Prace naszego Towarzystwa pójdą dwoma torami:

- a) bezpośrednio w ramach działalności Towarzystwa,
- b) poprzez inne organizacje społeczne i zawodowe, które na swoim terenie zorganizują takie formy współdziałania z nami, które przyczynią się do wzmocnienia i zrozumienia idei przyjaźni polsko-radzieckiej.

Henryk Świątkowski

BRATERSTWO PIÓR

Rola piśmiennictwa, a szczególnie literatury pięknej, w nawiązywaniu przyjaznych stosunków między narodami i w umacnianiu tych więzów jest powszechnie znana i uznana. Wystarczy wspomnieć tu choćby tylko epokę Renesansu i wpływ pisarzy-humanistów na ówczesne ożywienie wymiany myśli w Europie, wskazać na ich zasługi w dziele kształtowania wielu trwale do dziś obowiązujących w kulturalnym świecie pojęć i powszechnie przyjętych idei. Wystarczy wreszcie przypomnieć, jak przez stosunki literackie i osobiste kontakty pisarzy-humanistów różnych narodów Europy utwierdzała się europejska jedność kulturalna — jedność całego ówczesnego świata cywilizacji.

Powszechnie wiemy, że postępowe piarstwo, że naprawdę wielka literatura, stanowiąca ogólnoludzki kapitał wartości duchowych, rzuca trwałe pomosty między narodami.

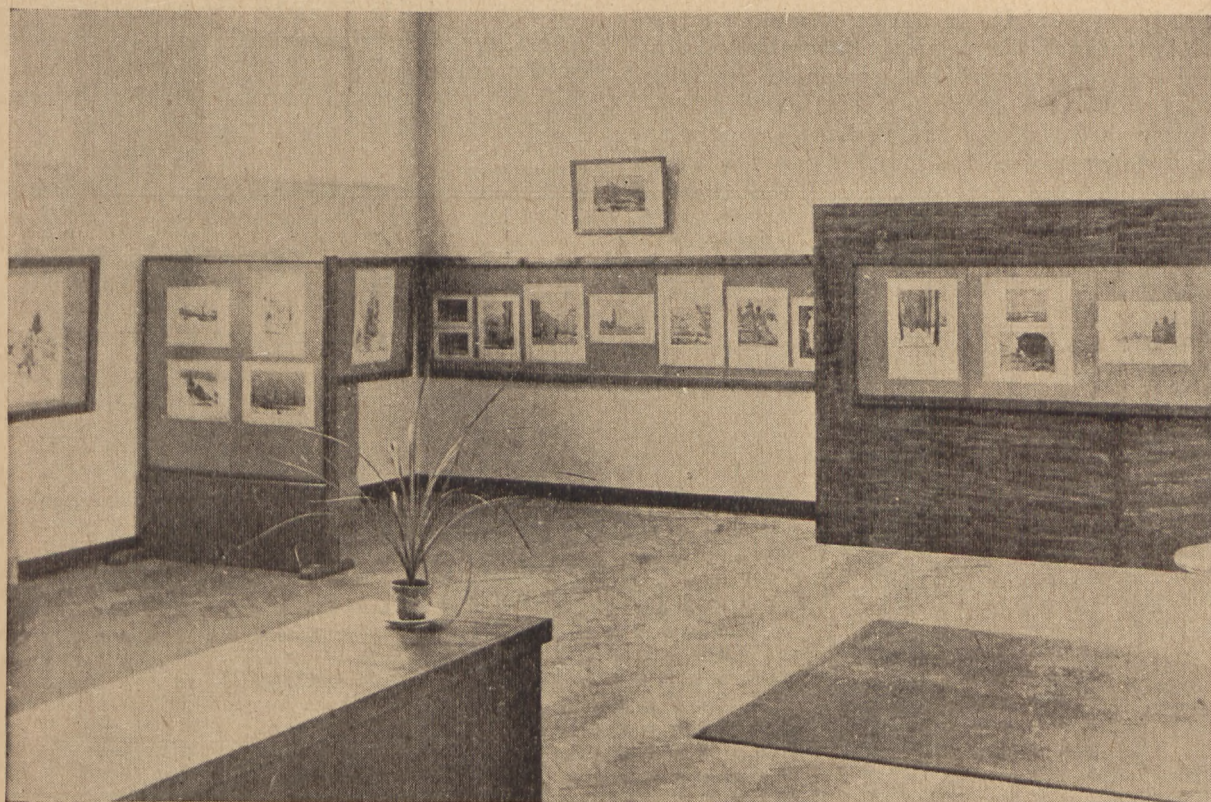
Historyczny zwrot w stosunkach polsko-rosyjskich, w stosunkach między Polską, a Związkiem Socjalistycznych Republik, dokonany w wyniku zwycięstwa polskiej demokracji, poprzedziły także działania piarskie. Nie były to ze strony polskiego piśmiennictwa, niestety, wielkie dzieła, trzeba tu wszelako uwzględnić polityczne przeszkody, represyjne metody stosowane

wobec polskich pisarzy - demokratów przez faszystujące czynniki rządzące wtedy Polską, wrogie ówczesnie jakimkolwiek tendencjom przyjaznego zbliżenia polsko-radzieckiego.

Mimo to bagatelizować owych działań nie wolno. Miarą ich znaczenia były właśnie owe represje, jakie ściągali na siebie polscy pisarze-demokraci szerzący idee zbliżenia i przyjaźni z narodami Związku Socjalistycznych Republik. Nie pozbawiony jest również wymowy fakt, że spośród Polaków, którzy odegrali najpoważniejszą rolę w dokonaniu zasadniczego przewrotu w stosunkach polsko-radzieckich, na jedno z czołowych miejsc wysunęła się właśnie piarka — Wanda Wasilewska, jedna z politycznych i literackich pionierek tego zbliżenia.

Polsko-rosyjskie stosunki literackie, przyjacielskie stosunki kształtowane na płaszczyźnie demokratycznych idei postępu — na płaszczyźnie, czy raczej na wyżynach duchowej wspólnoty, mają wszakże i głębsze tradycje, że przypomniemy raz jeszcze braterski epizod stosunku Mickiewicza do Puszkina, czy mickiewiczowskie konieksje z rosyjskimi szermierzami wolności, poetami-dekabrystami — Rylejewem, Bestużewem i innymi. „Dziadów” część III oraz wspomniały wiersz Mickiewicza „Do przyjaciół Mosk-

Wspólna kultura polsko-radziecka

Wystawa grafiki radzieckiej w Warszawie (1946 r.)

li", są najpiękniejszym wyrazem tych tradycji. Nie od rzeczy byłoby dzisiaj dokonać uważniejszego przeglądu tych stosunków, celem wydobycia na światło wielu faktów zapoznanych, czy wręcz nieznanych, z dziejów polsko-rosyjskich zbliżeń literackich.

Rzecz jednak nie tylko w tym. Rzecz w tym, że tak piśmiennictwo radzieckie jak i polskie może i powinno dzisiaj odegrać właściwą mu rolę w dziele podjętego przez oba narody — polski i radziecki — przyjaznego zbliżenia i utrwalenia na wieki tej przyjaźni.

Pierwszym — jak wiadomo — warunkiem każdego rzeczywistego i istotnego, nie tylko formalnego, zbliżenia jest przede wszystkim wzajemne poznanie się, zwłaszcza dokładne, wzajemne poznanie się, a zwłaszcza dokładne, wzajemne — i tu właśnie przed pisarzami obu narodów leży ogrom zadań, którym nikt lepiej nie sprosta. Bo i nikt — ani nic — nie potrafi lepiej ukazać wspólności najistotniejszych dążeń ludzkich pod wszystkimi szerokościami i długościami geograficznymi — przy wszystkich odrębnościach narodów i ras. Imiona tych dążeń stare i znane: wolność, równość, sprawiedliwość, braterstwo.

Zainteresowanie literaturą rosyjską ma już w Polsce dość długą za sobą historię. Nazwiska Puszkina czy Lermontowa są dla czytelników polskich, dla polskich miłośników poezji niemal równie dobrze znajome jak nazwiska wielkich twórców polskiej poezji — Mickiewicza i Słowackiego.

Niemalą była też zawsze poczytność w Polsce dzieł wielkich powieściopisarzy rosyjskich. Znamy doskonale Turgeniewa, Tolstoja, Gogola. Znamy i innych.

Trzeba stwierdzić, że nawet w mało korzystnych warunkach dla wzajemnej wymiany kulturalnej polsko-rosyjskiej, rosyjskie piśmiennictwo piękne — piśmiennictwo radzieckie — docierało do polskiego czytelnika — w oryginałach i w przekładach. Cieszył się przez długie

lata popularnością w kołach polskich entuzjastów słowa poetyckiego, i szeroko nieraz poza tymi kołami, wielki piewca październikowej rewolucji — Majakowski, cieszyli się zainteresowaniem w Polsce i inni poeci i pisarze Związku Socjalistycznych Republik.

Fakty te są zarazem najdoskonalszą wskazówką dla działań dziś i w przyszłości. Wzajemne rozszerzanie i ożywienie prac przekładowych, postawienie tych prac na najwyższym poziomie tak w zakresie doboru jak i kwalifikacji tłumaczy — oto pierwsze i najważniejsze zadanie obu stron. Ewentualne ustanowienie wspólnej instytucji, któraby czuwała nad prawidłowością pracy w tej dziedzinie, wydaje się najszcześniejszym rozwiązaniem.

Nie do zlekceważenia zdaje się tu być również słuszna zasada Goethego, że dla doskonałego poznania poety konieczne jest poznanie jego kraju. Podróże, wzajemne odwiedziny pisarzy, ich osobiste kontakty mogą przynieść dla sprawy rozbicia resztek pozostałych murów, dzielących narody, dla sprawy rzeczywistego zbliżenia i ugruntowania zadzierzgniętej dopiero przyjaźni wiele, wiele dobrego, dać obu stronom rozliczne korzyści.

Oczywiście, jest to zaledwie minimalny program — i można go znacznie poszerzyć.

Przyjaźń obu narodów, przypieczetowana wspólnie przelaną krwią ich żołnierzy — ich najlepszych synów — na polach bitew w wielkiej walce o wolność, znajdzie w pisarzach, których pióra jako broń w zmaganiach o piękniejsze życie mają wypróbowaną sławę, jej oddanych współtwórców i utwierdźcili.

Żeby się stało zadość marzeniom wszystkich szczerych demokratów — Polaków i Rosjan.

Żeby kanonem i artykułem prawa były dla obu stron wielkie i mądre słowa Joachima Lelewela, wypowiedziane przed stu laty do demokratów rosyjskich:

„Tak jest, niemasz podziału między Rosjanami, a Polakami, którzy kochają wolność”.

St. R. Dobrowolski

Współtworząca kulturalną polsko-radziecką

SZTUKA K. SIMONOWA NA SCENIE POLSKIEJ.

Znany reżyser polski, Emil Chaberski zamierza w najbliższym czasie wystawić na scenie Teatru Polskiego w Poznaniu sztukę K. Simonowa p. t. „Kwestia rosyjska”. Sztuka ta zdobyła w ostatnim czasie wielki światowy rozgłos. Wystawiana była na scenach najlepszych teatrów Związku Radzieckiego i innych krajów.

NAUCZYCIELE POLSCY STUDIUM LITERATURY ROSYJSKĄ.

Kolegium Słowiańskie ZNP zorganizowało nad morzem w Orłowie specjalny kurs poświęcony językowi i literaturze rosyjskiej.

Uczestnikami kursów byli nauczy-

ciela szkół średnich w liczbie 75 z terenu całej Polski.

WIECZÓR POEZJI POLSKIEJ W MOSKWIE.

Znany literat i tłumacz radziecki Marek Żiwow wygłosił w Moskiewskim Muzeum Politechnicznym odczyt o współczesnej literaturze polskiej.

Prelegent omówił twórczość Tuwima, Broniewskiego, Jastruna oraz prozaików: Putramenta, Michała Rusinka, Kaz. Brandysa i Seweryny Szmaglewskiej.

Po odczycie artysta Moskiewskiego Teatru Artystycznego, Niedźwiedzki, recytował wiersze Tuwima w przekładzie rosyjskim. Poeta Michał Gołodnyj odczytał własne przekłady wierszy Tuwima, Broniewskiego i innych.

MUZYKA POLSKA W KIJOWIE.

Staraniem Ukraińskiego Towarzystwa Łączności Kulturalnej z zagranicą odbył się w Kijowie koncert symfoniczny muzyki polskiej.

Program wypełniły utwory Chopina, Wieniawskiego i Noskowskiego. Słowo wstępne wygłosił kompozytor Andrzej Stogarenko, po czym zabrał głos przedstawiciel Komitetu do Spraw Sztuki — prof. Michajłow. Profesor Michajłow w swoim przemówieniu podkreślił głębokie zamiłowanie społeczeństwa ukraińskiego do muzyki polskiej i poważne miejsce jakie w programach ukraińskich szkół muzycznych zajmuje polska muzyka symfoniczna, operowa, kameralna oraz polska pieśń ludowa. Sala koncertowa wypełniona była do ostatniego miejsca.

ROLA NAUCZYCIELA W ZBLIŻENIU KULTURALNYM POLSKO-RADZIECKIM

Niemal zawsze, gdy stykamy się z przejawami kultury radzieckiej, ogarnia nas swojego rodzaju zawstydzenie, uczucie właściwe stanowi niewiedzy. Fakt ten jest usprawiedliwiony stosunkami przedwojennymi, kiedy to jakkolwiek wiedzę obiektywną o ZSRR starano się gorliwie zastąpić osobliwą mieszaniną emocyj typu: nienawiść do caratu lub uczucia patriotyczne lat 1918-1920. Na gruncie tak zbudowanych postaw emocjonalnych osadzały się skromne okruczości tendencyjnych informacji o życiu, pracy i osiągnięciach człowieka radzieckiego.

Dzisiaj to wszystko należy do przeszłości, a każdy dzień coraz wydatniej uwidacznia nam potrzebę wzajemnego poznawania się.

Zadanie to stoi przed całym społeczeństwem. Lecz nie wszystkim grupom zawodowym przypada jednakowy udział w realizowaniu celu ogólnego, a to, z uwagi na odmienne funkcje społeczne. Jest rzeczą oczywistą, iż wszyscy pracownicy, zatrudnieni w dziale kultury i oświaty, w większym stopniu powołani są do wspomnianej pracy, niż pracownicy przemysłowi, choćby z uwagi na to, iż mechanizm kontaktu społecznego producenta wartości kulturalnych i pra-

cownika oświatowego, stwarza z obydwu czynników o dużym rezonansie społecznym. Do tej grupy należy nauczycielstwo.

Zadania z tego okresu stojące przed nauczycielstwem obejmują dwie podstawowe sprawy: 1) poznanie bodaj najogólniejsze osiągnięć kultury i mechanizmu życia kulturalnego ZSRR, 2) informowanie o nich w sposób rzeczowy własnego społeczeństwa.

Warunkiem wstępnym tej pracy jest przewyższenie w sobie resztek dawnych opinii i nastawienie się na rzeczowe poznanie oraz trzeźwą ocenę. Ponadto pamiętać należy jeszcze o innym podstawowym zjawisku, które zasadniczo odróżnia życie kulturalne w Związku Radzieckim od tego typu procesów gdzie indziej. W założeniach ideowo-organizacyjnych zawsze i najczęściej w osiągnięciach realizacyjnych jest to ruch masowy, zmierzający do poszerzenia i pogłębienia życia psychicznego jednostki. Zestawienie tychże zasad z mnóstwem wielorakich trudności o najróżnorodniejszej naturze stwarza dopiero możliwość oceny wysiłków i osiągnięć.

Zasób zagadnień interesujących nauczyciela jest bardzo rozległy i obejmuje w pierwszym

Współtwórcą kulturalną polsko-radziecką

Otwarcie wystawy grafiki polskiej w Moskwie (r. 1946)

rzędzie szeroki wachlarz kwestyj pedagogicznych, dydaktycznych i organizacyjno-szkolnych. Pewną ilość informacji z tego zakresu można znaleźć w „Głosie Nauczycielskim“.

Przy okazji podkreślić należy rozmach z jakim Związek Radziecki rozwiązuje trudną sprawę ustroju szkolnictwa. Ostatnio przeprowadzona reforma, przedłużająca okres nauczania o jeden rok, jest bezsprzecznie ciekawym posunięciem zarówno jako pomysł organizacyjny, jak też i jako wyraz tendencji ideowych, ożywiających współczesną pedagogikę radziecką. Na tle ogólnych zasad występują inne kwestie centralne, jak: teatr i film w szkole, organizacje młodzieży, organizacja nauczania, treść ideowa szkoły i t. d.

Związki nauczycielskie w ZSRR, stanowią zagadnienie interesujące nauczycielstwo polskie. Warto też bliżej przyjrzeć się organizacji wczasów nauczycielskich. W tej dziedzinie nauczyciele radzieccy mają wieloletnie doświadczenie, podczas gdy my stawiamy pierwsze kroki, a musimy stosunkowo szybko uporać się z dwoma podstawowymi sprawami: — z umasowieniem wczasów i organizacją życia kulturalnego ośrodków wczasowych.

Przykładowo rzucone zagadnienia stanowią jedynie próbę skonkretyzowania niektórych przejawów życia radzieckiego, przejawów może najbardziej interesujących nauczycielstwo, z uwagi na możliwość konfrontowania ich ze zjawiskami tego rodzaju u nas.

Nie wolno jednakże pominąć milczeniem tej części kultury radzieckiej, której język jest uniwersalny, nie wolno zapomnieć o sztuce. I w tym względzie wiedza nasza nie przekraczała sumy kilku opinii o paru zaledwie filmach. Niewątpliwie sztuka filmowa w ZSRR osiągnęła poziom światowy i niektóre filmy stanowią najwyższy wzór tejże sztuki, niemniej nie stanowi ona jedynej chluby kultury radzieckiej, która szczyty się wielkimi nazwiskami w teatrze, muzyce i sztukach plastycznych. Warto zastanowić się nad wieloma sprawami z tego zakresu, warto pomyśleć o treściach życia radzieckiego, przetwarzanych przez pisarza, muzyka czy plastyka w zjawisko artystyczne; ciekawe będą to rozmyślenia, bowiem ukazały nam radości i troski człowieka w tym wielkim, a do niedawna nieznanym kraju.

Naukowa postawa wobec wszystkich przejawów życia, przyjęta w ZSRR, to w rezultacie szereg oryginalnych zdobyczy w nauce i życiu gospodarczym; badania arktyczne, studia gleboznawcze, nowe techniki rolnicze i ogrodnicze, oryginalne techniki przemysłowe — stanowią dla specjalistów temat niezwykle ciekawy.

Najogólniej i najprościej wskazane zakresy życia radzieckiego, swym charakterem podkreślają potrzebę zainteresowania się treścią życia pulsującego szybkim rytmem na rozległych obszarach Związku Radzieckiego.

W związku z tym wszystkim, co dotychczas powiedziano, zjawia się pytanie zasadnicze: w jaki sposób może nauczyciel zapoznać się z kulturą radziecką? Czy istnieją ośrodki umożliwiające obiektywne poznawanie życia radzieckiego?

Dla szerokich warstw społeczeństwa polskiego przeznaczony jest miesięcznik Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej p. t. „Przyjaźń”

oraz odczyty i publikacje tegoż Towarzystwa. Nauczycielstwo zaś posiada sekcję radziecką Kolegium Słowińskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego, która urządza kursy wakacyjne i prowadzi studium korespondencyjne. Ponadto koła nauczycielskie Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej są ważnymi ośrodkami informacji

Gromadzenie wiadomości o kulturze radzieckiej, musi odbywać się w sposób społecznie uzasadniony i celowy. Na każdym, któremu praca zawodowa umożliwia omawiane studia, ciąży obowiązek informowania innych, którym zajęcia codzienne nie pozwalają na wielogodzinną lekturę lub specjalne studia. Rola nauczyciela i w tym względzie jest bardzo ważna, zwłaszcza wówczas, gdy bierze on czynny udział w oświacie dorosłych, względnie jest członkiem grupy prelegentów Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

Naturalnie i praca szkolna nauczyciela nie może być pominięta w ocenie jego roli, jednakże nie jest ona ważna w tym stopniu, co oświata dorosłych, bowiem programy szkolne określają w sposób wyraźny zarówno zasób wiedzy na odcinku interesującym nas, jak i metodę jej podawania. Oczywiście stopień pozytywnego zainteresowania się tematem, w dużej mierze wpływa na sposób informowania. Niemniej ciężar zagadnienia tkwi gdzie indziej. Zaznajamianie rzeczowe szerokich kręgów społecznych z istotnymi osiągnięciami kultury radzieckiej i założeniami ideowymi procesów kulturalnych, stanowi ważne zadanie pracowników oświatowych. Praca ta jest konieczna, szczególnie w tych środowiskach, dla których rzeczywistość radziecka to jedynie gwałtowna demonstracja uczuć z doby rewolucyjnej i negatywnie oceniana nacjonalizacja wasztatów produkcji.

Ważnym dziełem pracy szkolnej jest zakładanie i prowadzenie szkolnych kół Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Działalność w tym zakresie należy traktować bardzo poważnie z troską o wychowawcze efekty. Pochopność i brak przemyślenia może przynieść tylko błędy wychowawcze.

Jesteśmy bezpośrednim sąsiadem Związku Radzieckiego. Fakt ten nakłada na nas obowiązek poznania się choćby dlatego, aby sąsiedztwo uzyskało pełny sens. Naród nasz, ciężko doświadczony podczas ostatniej wojny i w błąd wprowadzony teorią dwóch wrogów, wkroczył na drogę politycznego współdziałania ze Związkiem Radzieckim, któremu imperializm niemiecki zagraża tak samo jak i nam. W tym układzie stosunków międzynarodowych, współdziałanie polsko-radzieckie straciło charakter doraźnej i na pewien czas obliczonej konstelacji politycznej. Stało się natomiast doniosłą ideą polityczną równie ważną dla narodu polskiego, jak długotrwały pokój, który pozwoli nam odbudować zburzone osiedla i warsztaty pracy. W krzewieniu tej podstawowej prawdy politycznej, a zwłaszcza w dziele poznawania kultury radzieckiej, wyrastającej z żywych źródeł kultury chłopsko-robotniczej, nauczycielom przypada zaszczytna rola. Należy wierzyć, iż nauczyciel ją podejmie, tego bowiem wymaga dziś i wymagać będzie jutro interes narodu polskiego.

W. Witkowski

Sprawa polska i polski ruch robotniczy przed pierwszą wojną światową w dziełach J. Stalina

Instytut Marksa — Engelsa — Lenina (IMEL) w Moskwie, przystąpił do zebrania i wydania w postaci Zbioru Dzieł bogatej twórczości publicystycznej i naukowej J. Stalina. Całość obejmuje 16 tomów. Pierwszych 5 tomów wyszło już z druku. W pracy niniejszej postaramy się omówić wypowiedzi J. Stalina o Polsce w pierwszych dwóch tomach swoich dzieł.

Tom I zawiera utwory napisane w latach 1901 — 1907, tom II — utwory z lat 1907 — 1913. Większość utworów, wchodzących w skład pierwszych dwóch tomów, stanowią artykuły, napisane przez Stalina w okresie jego działalności rewolucyjnej w Tyflisie, a następnie w Baku.

Na stronicach obu pierwszych tomów w różnych miejscach spotykamy nazwy polskich miast, nazwiska polskich rewolucjonistów, znajdujemy wzmianki o polskim ruchu robotniczym.

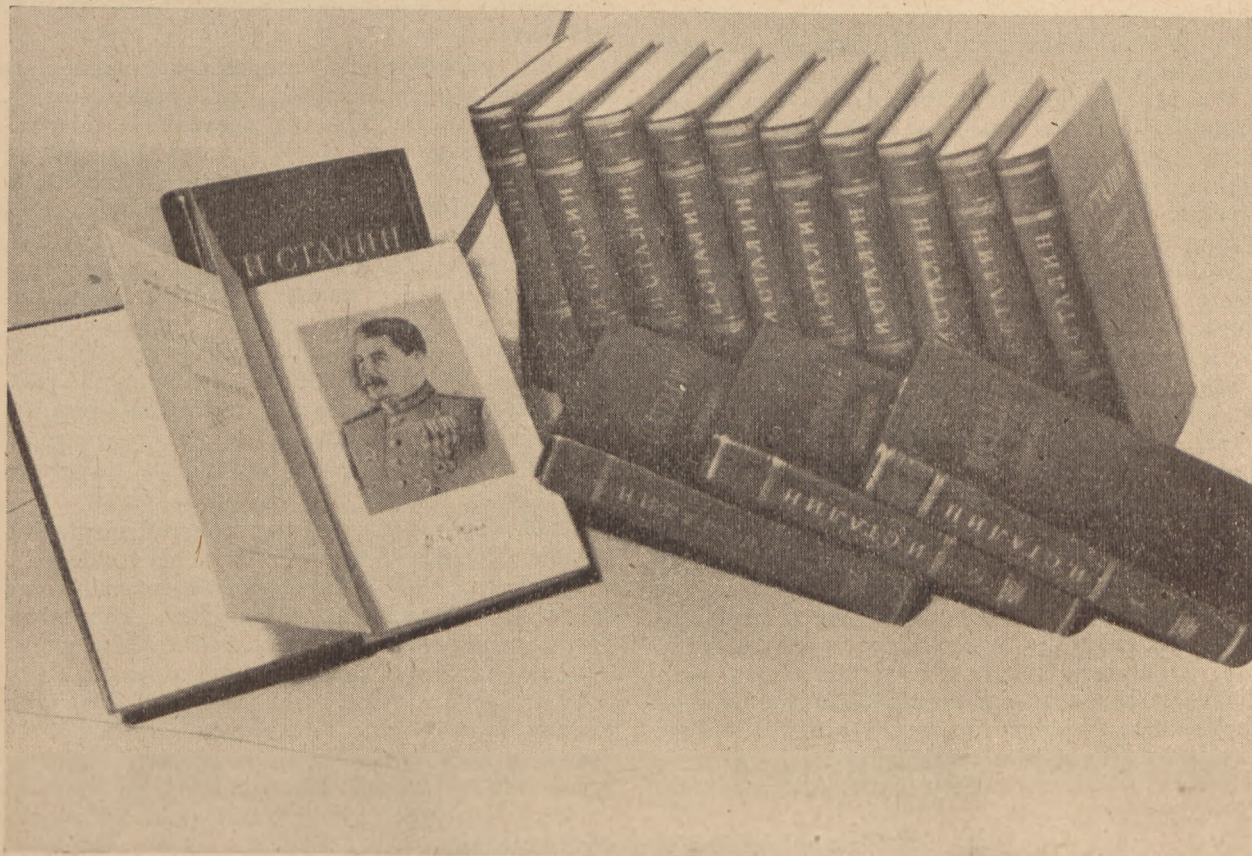
W obszernym artykule zatytułowanym „Ustawodawstwo fabryczne, a walka proletariacka”, wydrukowanym w r. 1906 w gruzińskiej gazecie „Achali Droeba” („Nowy Czas”), Stalin wyjaśnia, że bez walki robotnicy nie mogą liczyć na żadne ustępstwa rządu carskiego. Wszelkie tzw. „ustawy fabryczne”, zawsze były wynikiem walki. Twierdzenie swoje ilustruje autor faktami historycznymi. Tak na przykład strajki w r. 1882 w Żyrardowie, Narwie, Permie i Pe-

tersburgu zmusiły rząd carski do wydania ustawy, regulującej sprawę najmu dzieci, czasu pracy dla nich i powołującej do życia inspekcję pracy.

Odezwa „Obywatele!”, pióra Stalina, wydana w r. 1905 przez Komitet Tyfliski Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej Rosji (SDPRR), wzywająca do powstania zbrojnego przeciw caratowi, stwierdza, że w potężnym ruchu strajkowym, który ogarnął imperium rosyjskie, bierze między innymi żywy udział cała **Polska**.

W artykule „Walka klasowa”, wydrukowanym w r. 1906 w gazecie „Achali Droeba”, Stalin opisuje jak w odpowiedzi na strajki ekonomiczne, które wybuchły w styczniu 1905 r. zakrzętnęli się kapitałiści, organizując miejscowe związki kapitałistów w celu przeciwstawienia się żądaniom robotników. Obok związku kapitałistów Petersburga, Moskwy, Rygi i innych miast, powstał również związek kapitałistów **warszawskich**. Tworzy się ogólnorosyjski związek kapitałistów, który zorganizował w r. 1905 dwa zjazdy w Moskwie. Oba zjazdy zjednoczyły kapitałistów w ich walce z proletariatem Rosji. W wykonaniu uchwał swoich zjazdów, kapitałiści ogłaszają lokauty w **Warszawie**, Odesie, Moskwie i innych dużych miastach.

Równocześnie zwierają się w walce o swoje prawa robotnicy. W Moskwie, Petersburgu

i w Warszawie organizują się związki zawodowe.

Szereg artykułów, które weszły obecnie w skład II tomu Dzieł, poświęcił Stalin V-u Zjazdowi SDPRR w Londynie w maju 1907 r.

W artykule „Przodujący proletariatus, a V Zjazd Partii“, zamieszczonym przed Zjazdem w gazecie gruzińskiej „Dro“ („Czas“), Stalin, analizując stosunek sił frakcji bolszewickiej i mieńszewickiej w SDPRR, wymienia Polskę obok okręgów przemysłowych Rosji i obok krajów nadbałtyckich jako teren wpływów frakcji

bolszewickiej wśród socjaldemokratów.

V Zjazd — stwierdza Stalin w swoim artykule „Notatki Delegata“ — był pierwszym zjazdem, na którym szeroko reprezentowani byli i polscy socjaldemokraci; ich delegaci wzięli czynny udział w pracach Zjazdu. Na około 300 delegatów z prawem głosu decydującego było 45 delegatów polskich, z tego 27-miu — to byli robotnicy. 5-ciu delegatów polskich było aktywnymi rewolucjonistami. Delegaci polscy zgodzili się ze stanowiskiem partii bolszewików w walce z caratem.

Wśród robotników łódzkich, podobnie, jak wśród robotników moskiewskich czy iwanowozniesieńskich, dominowała idea bezkompromisowej proletariackiej walki klasowej, natomiast zupełnie niepopularny był program ugody z liberalną burżuazją.

Stalin przytacza przemówienie polskiego delegata Tyszki, który reprezentował delegację polską w Prezydium Zjazdu.

„Obie frakcje — mówi Tyszko o bolszewikach i mieńszewikach — zapewniają nas, że stoją niezłomnie na stanowisku marksizmu. Nie każdy potrafi zrozumieć: któż wreszcie stoi na tym stanowisku, bolszewicy, czy mieńszewicy...“

Na uwagę, rzuconą z głębi sali przez kilku mieńszewików „To my stoimy na stanowisku marksizmu“, Tyszko odpowiada: „nie, towarzysze, wy nie stoicie, lecz leżycie (podkreślenie Stalina) na nim: cała bowiem wasza niezaradność w kierowaniu walką klasową proletariatus, fakt, że umiecie recytować wielkie słowa wielkiego Marksa, lecz nie umiecie ich stosować — wszystko to świadczy o tym, że nie stoicie, lecz leżycie na stanowisku marksizmu“.

Było to — pisze Stalin — powiedziane w sposób artystycznie celny.

Przy omawianiu na Zjeździe działalności

socjaldemokratycznej frakcji poselskiej w Dumie, polscy delegaci socjaldemokratyczni, wbrew niektórym mieńszewikom, domagają się zdecydowanego odgrodzenia się w Dumie od narodowców polskich, których Stalin nazywa polskimi „czarnosecińcami“.

W artykule, zamieszczonym w r. 1910 w gazecie „Bakiński Proletariatus“ („Proletariatus Bakuński“), Stalin wskazuje, że kryzys organizacyjny, jaki przeżywała w tym okresie SDPRR, nie ominął i Polski.

Podczas wyborów w Petersburgu do IV Dumy, Stalin zamieszcza artykuł w „Prawdzie“, w którym zwraca się m. in. do wyborców Polaków z wezwaniem, by walczyli o prawo do wolnego rozwoju narodowego, co jest nie do pomysłenia bez ogólnej wolności, o którą walczą socjaldemokraci.

Do II tomu Dzieł Stalina włączono również napisaną w latach 1912 — 1913 klasyczną pracę „Marksizm, a kwestia narodowa“. (Praca ta była przetłumaczona na język polski).

Stalin stoi tu na stanowisku, że wyzwolenie narodów w Rosji carskiej spod ucisku narodowego jest nierozzerwalnie związane z walką z caratem i imperialistyczną burżuazją, ze zdobyciem władzy politycznej przez klasę robotniczą. Rozwijając teorię i program bolszewicki w kwestii narodowej, Stalin uzasadnia pogląd, że jedynym właściwym rozwiązaniem kwestii narodowej jest zasada samookreślenia narodów. Hasło to jednoczy masy pracujące uciskanych narodów Rosji pod przewodem proletariatus rosyjskiego w walce z caratem i burżuazją. Zasada samookreślenia narodów nie przesądza tego, jaką formę — autonomię, federację czy separację — powinna wybrać dana narodowość. Zależy to od konkretnych okoliczności historycznych: od warunków ekonomicznych, politycznych i kulturalnych.

Stalin przeprowadza szczególną analizę zagadnienia w zależności od całokształtu stosunków. W połowie XIX w. zagadnienie oderwania ziem polskich od Rosji, którego domagał się Marks, było — stwierdza Stalin — zagadnieniem wyzwolenia wyższej kultury spod niszczącego oddziaływania kultury niższej. Fakt zaś, że marksiści polscy w końcu XIX w., wychodząc z założenia o znacznym zbliżeniu ekonomicznym i kulturalnym między Rosją i Polską, wypowiadali się przeciwko oddzieleniu Polski, które ponadto nie miało wtedy żadnych podstaw realnych, nie wyklucza możliwości powstania koniunktury wewnętrznej i zewnętrznej sprzyjającej ponownemu wysunięciu na porządek dzienny kwestii niezależności Polski.

Stalin domaga się pełnej autonomii terytorialnej dla Polski. Występuje natomiast zdecydowanie przeciwko separatyzmowi narodowemu w ruchu robotniczym. Organizacje robotnicze powinny zespalać wszystkich robotników w danym terenie bez względu na narodowość.

W związku z tym Stalin krytykuje jako krok rozłamowy wybór do IV Dumy na posła z Warszawy, członka PPS Jagiełły, głosami bloku w skład którego wszedł Bund, PPS i burżuazyjni nacjonalisci, przeciwko głosom polskich socjaldemokratów.

II tom Dzieł zamyka proklamacja napisana przez Stalina w imieniu Komitetu Centralnego SDPRR w związku z rocznicą zamordowania 590 robotników podczas strajku w kopalniach złota nad Leną. Odezwa ta zasługuje na uwagę czytelnika polskiego jeszcze z tego względu, że była napisana na początku 1913 r. w Krakowie, dokąd Stalin przybył nielegalnie w końcu grudnia 1912 r. na naradę członków KC SDPRR z bolszewickimi posłami do IV Dumy. (Po raz pierwszy Stalin przyjechał do Krakowa w listopadzie 1912 r. w celu zobaczenia się z Leninem, który wówczas znajdował się tam.) Proklamacja po przepisaniu odręcznie przez żonę Le-

nina, Nadzieję Krupską, została powielona na hektografie i przesłana do Rosji.

Przytoczone wypowiedzi przyszłego sternika nawy państwa, które z zasady samookreślenia narodów uczyniło jedną z podstaw swojej konstytucji, wypowiedzi przyszłego wodza naczelnego armii, która w zwycięskiej walce z hitlerowską agresją umożliwiła odrodzenie się niepodległej Polski, świadczą, iż już w zaraniu swojej działalności rewolucyjnej interesował się on polskim ruchem robotniczym i zdecydowanie występował przeciwko uciskowi narodu polskiego.

Józef Hurwic

Poezje

KONSTANTY SIMONOW

Ojczyzna

*U krańców jej – trzech oceanów wody,
miast rozsypała liczbę niezliczoną,
i półobrzeże południków mnogich,
objęły dumną i niezwykłą.*

*Lecz gdy ostatni już masz rzucić granat,
i pragniesz w jednym krótkim oka mgnieniu
przywołać wszystko, co ci było dane,
najdroższe w życiu, najświętsze w wspomnieniu.*

*Nie kraj rozległy ci się przypomina,
który zjeździłeś, któryś poznał cały,
ale ojczyzna tych dni, gdy – chłopczyzna
nieduży, we wsi latawce puszczałeś.*

*Ten skrawek ziemi, przed domem trzy brzozy.
studnia głęboka i krzaki jeżyny,
droga za lasem i skrzypiące wozy,
i brzeg piaszczysty z nadrzeczną wikliną.*

*Tam właśnie miałeś szczęście się urodzić,
stamtąd wywiodła ci się twoja dola,
i w tamten ziemi szmat wrastałeś co dzień,
aż ziemi całej stał ci się symbolem.*

*Tak, można burze znieść, i skwar i mrozy,
o głodzie – chłodzie żyć, a wyżyć przecie,
i na śmierć można iść. Ale te brzozy...
Nie, ich nie można oddać za nic w świecie.*

J. BEZYMIENSKI

Pieśń o przyjaźni narodów

*Po tym małym wół zerwanym moście,
do ziemianki, skąd śmiech tu dobiega,
przyjdźcie do nas przed wieczorem w goście,
ulubione pieśni z nami śpiewać.*

*Powróciwszy po boju gorącym
do okopów, o turgajskich stepach,
dziś zaśpiewa nam czołgów pogromca,
młody kazach, Ajbasar Alibekow.*

*Po rozłogach ukraińskich pieśni,
poprowadzi chór nasz, dobrze zgrany,
kałużanin, Porfiriusz Kolesnin,
strzelec świetny, tancerz zawołany.*

*I przy wtórce dźwięcznej bałajki,
w dal popłynie dwugłos, w mrok spowity –
miękki tenor Mojżesza Goldsztajna
i Pietrusia Hraczechy baryton.*

*Zaśpiewamy „Suliko”, „Katuszę”,
„Tam u niwy...”, „Hej w dal...”, „Hymn bojowy”
i radziecką odczujecie duszę,
w każdej pieśni, w najprostszych jej słowach.*

*Słowem pieśni każdy będzie sławił
przyjaźń ludów radzieckiej rodziny,
Gruzin, Kazach, Baszkir i Rosjanin,
Białorusin, Żyd i Ukrainiec.*

*Bowiem kiedy przeminie noc ta
ramię w ramię do ataku wyjdzie
sierżant artylerii, Ołes Kłoczko,
i tankista, Sergo Abaszydze.*

*I pod wtór karabinowych strzałów,
ibędą biły celnie i daleko,
i rusznica Mojżesza Goldsztajna,
armata Pietrusia Hraczechy.*

*Myśmy dumni, że w twardym mozole,
wyrastała ludów naszych przyjaźń,
że okrzepła w krwi wielu pokoleń,
nic nie starga jej, nic jej nie rozbije.*

*O niej śpiewa płomienne swe pieśni,
mężnie broni jej w boju zażartym,
Ołes Kłoczko, Porfiriusz Kolesnin,
Ajbasar Alibekow, bohater.*

Przełożyła MELANIA KIERCZYŃSKA

MIESIĄC WYMIANY KULTURALNEJ POLSKO-RADZIECKIEJ

PROGRAM

Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej przy pomocy innych organizacji społecznych, zawodowych i stronnictw politycznych od 15-go września do 15-go października organizuje w całym kraju szereg imprez kulturalnych i artystycznych w ramach Miesiąca Wymiany Kulturalnej Polsko-Radzieckiej. Miesiąc pomyślany został tak, aby jednocześnie stanowił wprowadzenie naszego społeczeństwa w 30-lecie Rewolucji Październikowej.

Narody Związku Radzieckiego na wszystkich odcinkach życia przygotowują się do uroczystego obchodu 30-lecia władzy radzieckiej. Sprzymierzone z narodami ZSRR inne narody słowiańskie, również pragną wziąć udział w radosnym święcie wielkiego sprzymierzeńca, który przyniósł im wyzwolenie ze strasznego jarzma hitlerowskiego. 30-lecie Rewolucji Październikowej stanowić będzie doskonałą okazję do unaocznienia raz jeszcze jej znaczenia w dziejach świata. Po tragicznych przeżyciach drugiej wojny światowej, rozumiemy bowiem dokładnie, że dała ona narodom ZSRR siłę materialną i moc moralną, dzięki którym Związek Radziecki odniósł drugoczące zwycięstwo nad imperiaлизmem niemieckim i wyzwolił narody słowiańskie z niewoli i od widma całkowitej zagłady. Naród polski szczególnie zagrożony przez faszystów niemieckich i uratowany od zagłady dzięki zwycięskiemu orężowi Armii Radzieckiej, wychowanej w ideałach Rewolucji Październikowej na obrońcę pokoju i bezpieczeństwa naszych narodów, weźmie udział w uroczystym obchodzie 30-lecia na równi z innymi narodami miłującymi pokój i da wyraz szczerzej przyjaźni dla ZSRR—bohaterskiego sojusznika i przyjaciela.

Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej pragnie przyczynić się do ułatwienia naszemu społeczeństwu udziału w obchodach Wielkiej Rewolucji Październikowej. Pragnie również, aby 30-lecie Rewolucji Październikowej stało się okazją do dalszego pogłębienia sojuszu i współpracy między naszymi narodami. I dlatego właśnie łącznie z demokratycznymi stronnictwami politycznymi, organizacjami społecznymi, młodzieżowymi, zawodowymi, kulturalnymi i t. d. organizuje Miesiąc Wymiany Kulturalnej między Polską a Związkiem Radzieckim. Miesiąc ma za zadanie dalsze pogłębienie wzajemnego poznawania życia obu społeczeństw, ich dorobku na polu gospodarczym, kulturalnym, na polu nauki, sztuki, oświaty.

Jak powiedział w przemówieniu radiowym, inaugurującym Miesiąc Wymiany Kulturalnej — Prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Minister H. Świątkowski — potrzeba tego rodzaju powszechnej ogólnokrajowej imprezy odczuwana była już od dawna przez nasze społeczeństwo, w którym idea przyjaźni polsko-radzieckiej jest coraz lepiej rozumiana i coraz powszechniej przyswajana.

— Jednocześnie z rozwojem naszego Towarzystwa i upowszechnianiem się idei przyjaźni polsko-radzieckiej rośnie zrozumienie, że sokiem życiodajnym tej idei, obok politycznej racji stanu, musi być coraz lepsza znajomość Związku Radzieckiego, jego ustroju, gospodarki, jego zdobyczy cywilizacyjnych i kulturalnych, coraz lepsza znajomość człowieka radzieckiego i jego pracy. Żywa i twórcza przyjaźń rozwija się w atmosferze wzajemnego zrozumienia i zaufania. Atmosferę taką rodzi wzajemna praca poznawcza, stałe celowe

Współtwórcą kulturalną polsko-radziecką

Występy zespołu Aleksandrowa w Warszawie (1946 r.)

kontakty pomiędzy społeczeństwami, mieszkającymi po dwóch stronach granicy. Celowe kontakty — to wymiana wzajemna wartości gospodarczych i kulturalnych.

Wymiana pogłębia uświadomienie naszego społeczeństwa o ideologicznych i praktycznych fundamentach przyjaźni polsko-radzieckiej, o wspólnych obowiązkach i celach w walce o bezpieczeństwo, pokój i powszechny dobrobyt wszystkich miłujących wolność narodów świata.

Program Miesiąca Wymiany przewiduje wzmożenie odwiedzin przedstawicieli rozmaitych grup obu narodów, a także imprezy o charakterze ogólnokrajowym. W miesiącu tym zapewniona została współpraca radia, filmu, teatru, prasy, różnych instytucji sztuki i kultury. Zostanie zorganizowany między innymi festiwal filmów radzieckich, w czasie którego pokazane zostaną czołowe filmy ostatniej produkcji radzieckiej, a między innymi „Człowiek z karabinem”, „Admirał Nachimow” i inne. Przewidziany jest również szereg imprez artystycznych z udziałem najwybitniejszych artystów i zespołów radzieckich. Cykl imprez artystycznych zapoczątkowany został występami baletu tańca ludowego pod dykcją Igora Moisiejewa, który po raz drugi przybył do naszego kraju podejmowany entuzjastycznie przez wielotysięczne rzesze polskich widzów. To entuzjastyczne powitanie stanowiło oczywisty dowód, że sztuka radziecka dobrze jest rozumiana i odczuwana przez polskie społeczeństwo. Że uważamy sztukę za jeden z najlepszych łączników między słowiańskimi społeczeństwami. Że jest to łącznik twórczy, który porusza serca i umysły i nadaje przyjaźni między narodami szlachetnego blasku piękna.

Kina objazdowe dotrą do najmniejszych miejscowości, do osiedli i wsi, zaznajamiając ludność małych miasteczek i chłopów z radziecką twórczością filmową, z radzieckim krajobrazem, pracą i kulturą, przy

pomocy pokazów filmowych i żywego słowa. Szeroko zakrojona akcja odczytowa zaznajamia nasze społeczeństwo z życiem i pracą Związku Radzieckiego i jego udziałem w odbudowie naszego kraju. Do współpracy w organizowaniu „Miesiąca” na odcinku wiejskim został również zaproszony Związek Samopomocy Chłopskiej.

W żywych obrazach widowisk teatralnych polski obywatel zetknie się z życiem Związku Radzieckiego dzięki teatrom, które w Miesiącu Wymiany występują z repertuarem radzieckim, przy czym Warszawskie Teatry Miejskie już wystąpiły z premierą sztuki Malugina „Starzy Przyjaciele”. Radio Polskie zapowiada transmisje koncertów z Moskwy, festiwal muzyczny polsko-radziecki, słuchowiska literackie dla młodzieży, audycje sportowe.

Szkic ten nie wyczerpuje całego programu. Położony zostanie szczególny nacisk na to, by w ramach Miesiąca zapoznać możliwie dokładnie naszą wieś ze Związkiem Radzieckim. W tym celu oprócz kin objazdowych wyruszą na wieś ruchome wystawy fotograficzne (autokioski) z fotosami, ilustrującymi odbudowę Związku Radzieckiego i zaprzyjaźnionych państw słowiańskich.

Po to, aby idea przyjaźni polsko-radzieckiej stała się powszechnym dorobkiem całego narodu polskiego musi ją przyswoić, zrozumieć i ukochać polska wieś. Chłopi polscy, którzy stanowią 70% ludności naszego kraju pozbawieni byli dotychczas źródłowych, obiektywnych wiadomości o Związku Radzieckim.

Miesiąc Wymiany Kulturalnej, poprzedzając rocznicę 30-lecia Wielkiej Rewolucji Październikowej, pogłębia zrozumienie jej znaczenia i roli w stosunkach międzynarodowych oraz naszą znajomość sąsiadującego z nami wielkiego narodu, jego wysiłków i osiągnięć.

L. Rubach

Współpraca kulturalna polsko-radziecka

Wstęp Ewy Bandrowskiej-Turskiej w sali koncertowej im. Czajkowskiego w Moskwie (1946 r.)

PRASTARE MURY KREMLA... a obok... MONUMENTALNE, NOWOCZESNE GMACHY

TU ZGIEŁK I RUCH WIELOMILIONOWEJ METROPOLII... a obok...

Piękno

**NAD BRZEGIEM RZĘKI MOSK
SPOKÓJ I ZIEŁEN**

Moskwy

ŚWIĘTO STOLICY RADZIECKIEJ

W dniu 7 września b. r. Moskwa — stolica Związku Radzieckiego — obchodziła uroczyste swoje 800-lecie.

Do tego niezwykłego jubileuszu, Moskwa — wraz z całym Związkiem Radzieckim — przygotowywała się od dawna. Od szeregu miesięcy w zakładach przemysłowych stolicy Związku Radzieckiego trwał wyścig pracy. Poszczególne fabryki i inne zakłady przemysłowe chciały dzień jubileuszu swej stolicy uczcić niepowszednimi wynikami pracy i wielokrotnie przekroczyć normy wytwórczości, wyznaczone planem produkcyjnym. Robotnicy budowali wznosili nowe gmachy. Poszerzano arterie komunikacyjne. Zakładano nowe skwery i parki. Moskwa na dzień swojego święta przyozdabiała się w szatę godną, godną jej wielkiej historii, godną historii państwa radzieckiego, orędownika wolności ludów.

Na dzień 800-lecia przygotowano szereg wystaw. Uruchomiono nowe teatry i kina. Miasto zostało wspaniale udekorowane przez najwybitniejszych architektów, malarzy i pirotechników. Fasady domów upiękuszono ogromnymi girlandami, transparentami i dekoracjami.

W radosnym święcie bezpośredni udział wzięli nie tylko wszyscy mieszkańcy Moskwy, i przedstawiciele wszystkich republik radzieckich, lecz również przedstawiciele stolic zaprzyjaźnionych ze Związkiem Radzieckim państw słowiańskich.

Przybyli również delegaci innych państw zagranicznych.

Z okazji 800-letniej rocznicy założenia Moskwy, przewodniczący Prezydium Rady Ministrów, generalissimus Józef Stalin, wydał orędzie, w którym podkreślił wielkie zasługi Moskwy wobec historii narodu rosyjskiego, Moskwy, — stolicy Związku Radzieckiego, wobec ludzkości, Moskwy — symbolu walki o pokój światowy i przyjaźń międzynarodową.

Prezydium Rady Najwyższej ZSRR odznańczyło Moskwę — stolicę ZSRR — Orderem Lenina za wybitne zasługi mieszkańców Moskwy wobec ojczyzny, za dzielność i bohaterstwo w walce z zaborcami niemieckimi, za osiągnięcia w dziele rozwoju przemysłu, kultury i w dziele realizacji generalnego planu rekonstrukcji.

Uroczystości jubileuszowe rozpoczęły się w dniu 6 września uroczystym posiedzeniem Moskiewskiej Rady Delegatów Ludu Pracującego w Teatrze Wielkim ZSRR. W teatrze zebrali się czołowi przedstawiciele stolicy radzieckiej — stachanowcy, inżynierowie, działacze przemysłu, nauki, sztuki i literatury, przedstawiciele podmoskiewskiej wsi, armii radzieckiej i marynarki wojennej, delegaci do Rad Najwyższych ZSRR i Federacji rosyjskiej, delegaci republik związkowych i członkowie rządu. Obecne były również delegacje zagraniczne. Referat o rozwoju Moskwy wygłosił G. Popow. Wygłoszono wielką

Uroczysta Akademia w teatrze Wielkim w Moskwie w dniu 7 września b. r.

ilość przemówień powitalnych i odczytano teksty licznych powitań krajowych i zagranicznych. a m.in. depeszę Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Ob. B. Bieruta, następującej treści:

Do Przewodniczącego

Prezydium Rady Najwyższej ZSRR

MIKOŁAJA SZWERNIKA

Z okazji 800-lecia Moskwy, proszę przyjąć najlepsze życzenia i pozdrowienia Narodu Polskiego dla sławnej Stolicy Związku Radzieckiego. W świadomości wszystkich miłujących wolność ludzi i narodów, Moskwa jest symbolem dążenia do trwałego pokoju i twórczej pracy. Życzę Moskwie dalszego rozwoju i rozkwitu.

B. BIERUT

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Z wielkim entuzjazmem uczestnicy posiedzenia przyjęli tekst pozdrowienia dla Generalissimusa J. Stalina, wielkiego wodza narodów radzieckich. Wśród delegacji zagranicznych była obecna również delegacja z Polski, w osobach prezydenta miasta stołecznego Warszawy, ob. St. Tołwińskiego, prezydenta Gdyni H. Zakrzewskiego i prezydenta miasta Wrocławia, B. Kupczyńskiego.

Uroczystości miały w niezwykle podniosłym, ale jednocześnie radosnym nastroju. Moskwa, która pierwsza w czasie ostatniej wojny powstrzymała u swoich bram hordy Hitlera i zniemiła bieg wojny, Moskwa, która uratowała ludzkość, która dała przykład całemu Związkowi Radzieckiemu niezłomnego bohaterstwa i woli twórczego życia, która teraz jest orędowniczką pokoju światowego i stanowi przykład i wzór twórczej konstruktywnej pracy we wszystkich dziedzinach życia, ma wiele powodów do entuzjazmu i radości. Toteż w dniu 7 b. m. od wczesnego rana niezliczone tłumy jej mieszkańców wyległy na

przybrane odświętne ulice i place, by wziąć udział w uroczystościach i zabawach stolicy, by podziwiać wspaniałe bramy tryumfalne i pawilony, odrestaurowane i zrekonstruowane na dzień jubileuszu zabytki historyczne, a w ich liczbie wieże obronne Kremla, stare cerkwie oraz inne gmachy pamiątkowe. Ulice Moskwy przedstawiały widok niezwykły. Zwarte tłumy przepływały w różne strony miasta. Osobliwym, a pięknie świadczącym o kulturze mieszkańców Moskwy zjawiskiem, były uruchomione w różnych punktach miasta targi książek, które przez cały dzień były oblegane przez kupujących. Olbrzymie ilości książek, zostały dosłownie rozchwywane.

W godzinach popołudniowych rozpoczęły się zabawy ludowe na placach i ulicach. W obrębie śródmieścia wstrzymano ruch kołowy. Tysiące orkiestr rozpoczęło swoje produkcje. Wtórował im śpiew rozradowanych tłumów. Na specjalnych estradach odbywały się występy artystyczne. Wielkie urozmaicenie wprowadziły również jarmarki świąteczne. W kinach wyświetlano bezpłatnie filmy, poświęcone historii Moskwy i jej rozbudowie. O zmroku Moskwa rozblęsnęła światłem wspaniałych iluminacji. Setki różnokolorowych reflektorów przeistoczyły place i gmachy Moskwy w czarodziejską panoramę. Szczególnie efektowna była iluminacja rzeki Moskwy. O godz. 21-ej z murów Kremla zagrzmiwały działa salwami jubileuszowymi. W niebo wzbily się tysiące różnokolorowych rakiet. Reflektory oświetliły zawieszane wysoko nad miastem, na linach balonów zaporowych, olbrzymie flagi i portrety Lenina i Stalina. Wielu Moskwiczka wieczór ten spędziło w teatrach na uroczystych przedstawieniach. Do najbardziej uroczystych momentów obchodu, należało założenie kamienia pod pomnik księcia Jerzego Dołgorukiego, założyciela Moskwy. Uroczystość odbyła się na Placu Sowietów w obecności członków rządu.

JERZY KURYLUK

O ZADANIACH SZTUKI RADZIECKIEJ

Na marginesie występów radzieckich w Polsce.

Wizyty artystów radzieckich w Polsce nie są, niestety, zdarzeniem zbyt częstym. A w każdym razie nie są tak częste, jakby sobie tego życzyły najszerze koła polskiego społeczeństwa, te koła, które z takim entuzjazmem witają zawsze gości radzieckich we wszystkich miastach Polski, przepelniając na ich występach sale teatralne i koncertowe, hale fabryczne, improwizowane miejsca produkcji pod otwartym niebem...

Ostatnio, po dłuższej przerwie, powracający z Festiwalu Młodzieży Demokratycznej w Pradze artyści radzieccy, zatrzymali się w naszym kraju, aby znowu zachwycić nas czarem swej sztuki. Znowu sale trzęsły się od oklasków i okrzyków, znowu na scenie pojawiły się kwiaty, znowu tysiące rozgoryczonych odchodziły od kas i miejsc rozdania biletów, nie mogąc się dostać na wspaniałe widowiska.

Czy przyczyną sukcesów gości radzieckich jest wyłącznie „głód sztuki”, jaki obserwujemy po wojnie w Polsce wśród najszerzych mas, dotąd pozbawionych możliwości zaspokajania tego „głodu” w reżimie sanacyjnego faszystwu i w mrokach hitlerowskiej niewoli, czy są one jedynie wyrazem występującego zawsze i wszędzie zainteresowania właśnie gośćmi zagranicznymi, stanowiącymi w pewnym stopniu zjawisko „egzotyczne”? Nie, nie tylko, choć wymienione przyczyny bez wątpienia grają i tu poważną rolę.

Najważniejszą i najbardziej cenną — wychowawczą, estetyczną, propagandową — właściwością wszystkich artystów radzieckich jest poziom ich produkcji, niezmiernie wysoki, nieraz wprost mistrzowski, osiągniany dzięki konsekwentnemu powiązaniu w jedno: doskonałej techniki wykonania i dążenia do pogłę-

bienia treści. Tylko z połączenia tych dwóch stron jednego medalu, zwanego sztuką odtwórczą, otrzymujemy jej najwyższe przejawy, realizowane przez ludzi świadomych swych celów artystycznych i swej roli kulturalnej we własnym społeczeństwie. Należy przy tym zawsze pamiętać, że o ile mistrzostwo formy, o ile powstanie i rozwój „szkół” we wszystkich dziedzinach sztuki zostały zapoczątkowane i znalazły odpowiedni klimat w społeczeństwie jeszcze za czasów carskich, to pogłębienie artystycznej samowiedzy odtwórców, uświadomienie ich o społecznych walorach sztuki — stało się możliwe dopiero po Wielkiej Rewolucji Październikowej i jest dziełem ostatnich lat trzydziestu. Już od pierwszych chwil swego powstania, jeszcze w ogniu wojny domowej, krwawych zmaganiach z kontrrewolucją i obcymi „interwentami” —

Młodzi artyści radzieccy

3

2

6

4

5

7

8

W Warszawie

rząd radziecki poświęcała wiele uwagi zasadniczym zagadnieniom sztuki. Świadczy o tym m. inn. wydany w połowie 1918 r., podpisany przez Lenina i Lunaczarskiego dekret o nadaniu Konserwatorium w Moskwie i Petrogradzie pełnych praw szkół uniwersyteckich, co stało się podstawą ich świetnego rozwoju.

Zadania sztuki w Związku Radzieckim zostały wyraźnie i jasno określone. A. Lunaczarski jeszcze w 1926 r. tak napisał o podstawach wychowania artysty: „Wychowanie wirtuoza i kompozytora nie jest celem samym w sobie. Celem ostatecznym jest tutaj wychowanie kulturalnego społeczeństwa, to jest takiego narodu, takiej ludzkości, która stanowi niezwykle wdzięczny rezonator dla każdego dzieła sztuki, w którą rzucone ziarno wyda wspaniały owoc, wśród której braterskie współżycie w dziedzinie działalności twórczej i zarazem głęboko ludzkiej — przybiera postać bytowania o wysokim napięciu i wspaniałym blasku. Oto prawdziwy i rzeczywisty cel, jaki postawił przed sobą komunizm”.

I dlatego w Związku Radzieckim zerwano z dekadentyzmem, z poezją rozkładową, w rodzaju Achmatowej. I dlatego w Związku Radzieckim nie ma miejsca na realizowanie hasła „sztuka dla sztuki”, lecz wspaniałe urzeczywistnia się hasło „sztuka dla mas, dla społeczeństwa”. I dlatego w Związku Radzieckim odrzucono w sztuce suchą formalistykę, rozumiejąc, że prawdziwe nowatorstwo polega nie na kombinowaniu nowych schematów formalnych, lecz na świadomej orientacji w kierunku zjawisk społeczno-postępowych, na popieraniu tego, co rośnie i potężnieje, a nie tego, co zamiera, chociażby w danej chwili zachowywało ono jeszcze swą siłę i popularność...

Oto cechy radzieckiej twórczości we wszelkich dziedzinach i gałęziach sztuki, oto cel działalności większości radzieckich twórców i odwórców!..

Że sztuka radziecka odnosi wielkie sukcesy wszędzie tam, gdzie jest reprezentowana, bez względu na środowisko narodowościowe czy społeczne — świadczy to przecież i o wartości jej postulatów teoretycznych.

Zdjęcia na stronie 17 przedstawiają:

1. *Walc Strausa w wykonaniu Alfy Szelest solistki Leningradzkiego Akademickiego Teatru Opery i Baletu.*
2. *Igor Bezrodny.*
3. *Leokadia Maslennikowa*
4. *Farmanianc.*
5. *Weronika Borysenko.*
6. *Iwan Pietrow.*
7. *Raisa Struczkowa i Aleksander Łapauri.*
8. *Irina Maslennikowa*

ARTYŚCI RADZIECCY —

DO

PREZYDENTA R. P. OB. BIERUTA,

PREMIERA JÓZEFA CYRANKIEWICZA
I MIN. H. ŚWIĄTKOWSKIEGO, PREZESA
ZARZĄDU GŁÓWNEGO TOWARZYSTWA
PRZYJAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ

Ekipa artystów radzieckich nadesłała do Prezydenta Bieruta, Premiera Cyrankiewicza i Min. Świątkowskiego, trzy jednobrzmiącej treści, depesze:

„Kończąc nasze koncerty po miastach Rzeczypospolitej Polskiej, my, grupa artystów radzieckich, uczestników Międzynarodowego Festiwalu Młodzieży w Pradze Czeskiej, jesteśmy szczęśliwi, że przypadł nam honor zaprezentowania naszej sztuki radzieckiej bohaterowskiemu narodowi polskiemu.

We wszystkich miastach Polski, gdzie przebywaliśmy: w Warszawie, Gdańsku, Sopocie, Katowicach, Chorzowie, Krakowie i Łodzi, wszędzie spotkaliśmy serdeczne i radosne przyjęcie, które wyrażało się w manifestacjach przyjaźni polsko-radzieckiej. Prosimy Pana, Panie Prezydencie o przyjęcie i przekazanie narodowi polskiemu naszego uznania i podziękowania za wyrazy gorącej sympatii dla nas — grupy artystów, dla narodów Związku Radzieckiego i dla Generalissimusa Stalina“.

Przekonaliśmy się o tym w czasie występów artystów radzieckich, powracających z laurami zwycięzców z Festiwalu w Pradze. Czy to byli soliści, czy też tancerze Zespołu Moisiejewa — u wszystkich obserwowaliśmy niezmiernie wysoki poziom techniczny wykonania, przy czym technika była tu jedynie środkiem do okazania w najwłaściwszej formie wewnętrznych walorów danego dzieła.

Niezmiernie ważne znaczenie ma tutaj okoliczność, że artysta radziecki, instrumentalista, wokalista czy tancerz, poza swymi cechami czysto indywidualnymi zdradza zawsze przynależność do tego, co nazywamy „szkołą rosyjską”, tzn. pewną sumę cech stylowych, opartych na określonych przesłankach teoretyczno-estetycznych, na wieloletniej tradycji, na ciągłości nauczania. I rzecz ciekawa, — choć przecież nie można mówić o wspólnej „szkole”, i zestawiać tak różne i rządzące się własnymi prawami dziedziny sztuki, jak np. śpiew i taniec — że jednak są między nimi poważne pokrewieństwa właśnie w dążeniu do idealnej równowagi między formą i treścią, przy wyraźnie i konsekwentnie społecznym ich nastawieniu.

Weźmy z grupy instrumentalistów wiolonczelistę, Mścislawa Rostropowicza. Technika? — tak, wspaniała, taki „Taniec Elfów” Poppera — to szczyty wirtuozerii! Lecz przy tym — ile refleksyjności, jakie zrozumie-

nie treści muzycznej np. w „Pre-ludium” Rachmaninowa! Ta sama uwaga odnosi się i do pianistki Tatiany Nikołajewy. A przy tym znowu cecha, właściwa ogółowi artystów radzieckich: umiowanie swej sztuki, swego zawodu i środowiska. Dążenie do ciągłego doskonalenia się w sztuce, do pogłębiania swej wiedzy i umiejętności. Stąd — ciągła praca nad sobą, stąd tak rozpowszechniony w ZSRR objaw, jak równoległość studiów muzycznych w dwóch kierunkach (Nikołajewa np. studiuje w klasach: fortepianu i kompozycji).

W produkcjach wokalistów radzieckich mamy do czynienia z kontynuacją świetnych tradycji rosyjskiej szkoły śpiewaczej. Powstała ona na fundamencie harmonijnego powiązania tradycji rosyjskiej pieśni ludowej z techniką starożytnych mistrzów sztuki wokalne. Było rzeczą nad wyraz interesującą obserwować wspaniałe wyniki artystyczne tego powiązania w produkcjach tak różniących się między sobą artystów, jak W. Borysenko, I. i L. Maslennikowych, I. Pietrowa. A przy tym — jakże piękne materiały głosowe, rozwijane umiejętnie przez doskonałych pedagogów! I tutaj jest to zasługą władzy radzieckiej, że przez nie spotykane nigdy i nigdzie dotąd w tej skali rozbudowanie ruchu świetlicowego, przez olbrzymią pomoc państwową — żaden talent w ZSRR się nie marnuje,

**„TOWARZYSTWO PRZYJAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ
Ob. STANISŁAW WRÓŃSKI
WARSZAWA.**

Opuszczając gościnną Polskę dziękujemy Wam z całego serca za okazaną naszymu zespołowi wzruszającą troskliwość i opiekę. Dziękujemy również serdecznie wszystkim pracownikom Towarzystwa i instytucjom współdziałającym w organizowaniu naszych koncertów.

W imieniu całego zespołu

Igor Moisiejew“.

każdy znajduje odpowiednie warunki dla swego rozwoju i... rozkwitu...

Wreszcie — tancerze. Może tych poznaliśmy najwszechstronniej, bo zarówno w tańcu klasycznym. (A. Szelest, Struczkowa, Łapauri, Farmianc), jak i w charakterystycznych tańcach ludowych (uczniowie szkoły baletowej Zespołu Moisiejewa i najmłodsi członkowie samego Zespołu).

Taniec klasyczny... W przeciwieństwie do tańców ludowych, które uprawiano w Rosji już gdzieś od wieku XII-go, balet klasyczny wszedł trwale do życia dworskiego jeszcze za czasów Anny Joanówny (1735 r.) i odtąd rozwijał się coraz wspanialej. Carowie otaczali go opieką, Paweł I jako młodzieniec brał czynny udział w baletach dworskich. Nie przeszkodziło mu to zresztą, po wstąpieniu na tron, w specjalnym ukazie zabronić występów w balecie... mężczyznom!

Najwspanialszy rozwój baletu klasycznego w Rosji przypada na pierwszą ćwierć XIX-go wieku, gdy królowały na scenie Istomina i Tielezowa, opiewane przez poetów, unieśmiertelnione w „Eugeniuszu Onieginie”, Puszkina i w lirykach wielkiego poety. A po tym — Petipas, którego tradycją żyje do dziś balet klasyczny w ZSRR, a dalej — słynne balety Diagilewa, twórczość sceniczna Pawłowej...

Z tej przebogatej skarbnicy doświadczeń i wiedzy o tańcu czerpał i czerpie również w swej pracy nowatorskiej i pedagogicznej Igor Moisiejew. Jego Zespół Tańców Ludowych, zupełnie nowy w pomyśle i realizacji, oparty jest jednak na najsolidniejszych podstawach tańca zawodowego w ogóle, a więc na technice tańca klasycznego. Dopiero na tym technicznym fundamencie tworzy Moisiejew, przy pomocy umiejętnie dobranej grona specjalistów, a zarazem entuzjastów sztuki tanecznej — swe pełne prawdy i artystycznego wyrazu kompozycje taneczne. Skala ich jest olbrzymia. Zasięgiem tematyki obejmują nie tylko nieogarnięte przestrzenie ZSRR, jego wszystkie ludy i plemiona, lecz i inne narody słowiańskie i wiele krajów Europy Zachodniej.

Ile w tym pracy kierownictwa i tancerzy, ile głębokiej myśli w dążeniu do ukazania swej ojczyźnie i całej Europie niezmiernego bogactwa folkloru, co umacnia u swoich miłość tak potężnej ojczyzny, a u obcych — szacunek dla jej potęgi!

I w tym leży propagandowe znaczenie występów zagranicznych Zespołu Moisiejewa. Propagandowe — mimo, że nie ma. i w jego produkcjach i w sposobie bycia samego Moisiejewa i jego otoczenia nic z propagandy, z usiłowania narzucenia komuś swych poglądów czy artystycznego wyznania wiary.

Pojęcie propaganda ma wielorakie znaczenie i różnorodną treść. Może być czymś krzykliwym, bezczelnie się narzucającym, usiłującym ogłuszyć i powalić swoich i obcych wszelkimi środkami, nie cofając się przed kłamstwem i oszustwem. Taką była propaganda Goebbelsa i hitleryzmu, taką jest propaganda faszyzmu do dzisiaj. Ale jest i inna propaganda, nie mająca z tamtą nic wspólnego. Jest to chęć zapoznania innych narodów z własnymi osiągnięciami, jest to świadome pragnienie zbliżenia i stworzenia atmosfery zaufania między narodami, które nic nie dzieli, a wszystko winno łączyć. Budzi ona najszlachetniejsze uczucia koleżeństwa i braterstwa, każe pracować nad sobą, aby dorównać innym.

W tym sensie występy artystów radzieckich są najpiękniejszą, najwłaściwszą propagandą. Ukazują nam w jasnym i prawdziwym świetle osiągnięcia ZSRR w dziedzinie sztuki. W zetknięciu ze sztuką radziecką zaczynamy rozumieć, dlaczego może się ona poszczycić takimi sukcesami. Gdyż celem jej ostatecznym jest uformowanie nowego, lepszego człowieka, który potrafi: myśleć logicznie, odczuwać głęboko, działać stanowczo!

Jerzy Kuryluk

**„TOWARZYSTWO PRZYJAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ
WARSZAWA.**

Ekipa artystów radzieckich przesyła gorące podziękowanie za okazaną nam serdeczną gościnę. Ze wzruszeniem wspominamy dni spędzone w Warszawie.

Pozdrawiamy Panów Ministrów: Świątkowskiego i Dybowskiego oraz Panów Wróńskiego i Konara.

Dyrektor Ewelina“.

Uczniowie i artyści
zespołu
Zjora Moisiejewa
tańcza, ...

Muzycy radzieccy gośćmi muzyków polskich

Na cześć bawiących w Warszawie muzyków radzieckich, znakomitego kompozytora A. Chaczaturiana, dy-

kompozytorów Polskich urządził w gmachu SARP, przy ul. Pierackiego, zebranie towarzyskie.

JOTES

rektora Konserwatorium Moskiewskiego Szebalina, dyrektora Filhar-

monii Moskiewskiej Własowa oraz

dyrygenta Annosowa, Zarząd Zw.

W zebraniu wzięli udział: Minister Kultury i Sztuki S. Dybowski, radca Ambasady Radzieckiej Jakowlew, attaché Ambasady gen. Masłow, przedstawiciele Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej oraz liczni przedstawiciele polskiego świata muzycznego i kulturalnego. Honory domu pełnił prezes Zw. Kompozytorów Polskich P. Perkowski, który powitał znakomitych gości serdecznymi słowami, podkreślając, że wizyta ta jest świadectwem coraz bardziej zacieśniającej się współpracy między obu krajami. „Polscy kompozytorzy pragną tej współpracy z całego serca”.

Przemówienie swe zakończył prośbą o przekazanie muzykom radzieckim od polskiego świata muzycznego najszczęśliwszych pozdrowień i życzeń dalszych sukcesów w pracy.

Minister Dybowski witając w imieniu Rządu Rzeczypospolitej i własnym znakomitych gości, wyraził nadzieję, że poprzez współpracę kulturalną i bliższe, wzajemne poznanie, wzmocni się jedność słowiańska.

W imieniu gości radzieckich za-

Арам Хачатурян

brał głos Aram Chaczaturian, dziękując za serdeczne przyjęcie w stolicy Polski.

„Klasyczna muzyka polska dobrze jest znana i coraz bardziej popularna w Związku Radzieckim. I my również z całego serca pragniemy przyczynić się do tego, aby współpraca i przyjaźń między naszymi narodami rosła i pogłębiała się”.

KOMISJA MUZYCZNA

W dążeniu do unormowania i usystematyzowania współpracy polsko-radzieckiej w dziedzinie muzyki, powołana została do życia przy Tow. Przyjaźni Polsko-Radzieckiej — Muzyczna Komisja Współpracy Kulturalnej ze Zw. Radzieckim.

Inauguracyjne zebranie Komisji odbyło się dn. 13-go b. m. w siedzibie Tow. Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, w obecności prezesa Zarządu Głównego Towarzystwa, Min. H. Świątkowskiego oraz przedstawicieli świata muzycznego, reprezentujących Min. Kultury i Sztuki, Zw. Zaw. Muzyków Polskich, Zw. Kompozytorów Polskich, Filharmonię Warszawską, Polskie Radio i t. d.

Po zagajeniu posiedzenia przez Min. H. Świątkowskiego, prezes Zw. Kompozytorów Polskich, Piotr Perkowski, nakreślił cele i zadania Komisji Muzycznej, polegające na długofalowym projektowaniu oraz na realizowaniu współpracy muzycznej z ZSRR, która jak dotychczas nosiła u nas cechy dorywczości. Z kolei dr. Zofia Lissa wygłosiła referat na temat: „Polsko-Radzieckiej współpracy muzycznej”. Referentka omówiła poważne zainteresowanie muzyką polską, jakie przejawia społeczeństwo radzieckie, co znalazło wyraz w licznych, organizowanych w ZSRR systematycznie od roku 1943, koncertach i audycjach radiowych muzyki polskiej, w wydawnictwach muzycznych, książkach, odczytach i wykładach o muzyce polskiej. Podkreśliła też dużą popularność, jaką cieszy się w ZSRR polska pieśń ludowa oraz sukcesy, jakie zdobywają tam artyści polscy. Dowodem tego są m. in. występy Bandrowskiej-Turskiej, która podczas swego ostatniego tournée dała, przy wypełnionej po brzegi sali — 32 koncerty w Moskwie i 8 koncertów w Leningradzie. W drugiej części swego referatu dr. Lissa mówiła o widokach polsko-radzieckiej współpracy muzycznej na przyszłość, wskazując trudności, na jakie ta współpraca jeszcze napotyka. Są nimi — brak literatury muzycznej — nut i partytury, które moglibyśmy dostarczać muzykom radzieckim oraz niezorganizowana wymiana muzyków między Polską a ZSRR.

Po referacie dr. Lissy i dyskusji, dokonano wyboru prezydium Komisji Muzycznej, do której weszli: jako prezes Piotr Perkowski, wiceprezesi: dyr. W. Rudziński, prezes J. Swatoń i rektor S. Kazuro, sekretarz, W. Wroński, członkowie prezydium: dr. Z. Lissa, dyr. F. Kulczycki, dyr. J. Maklakiewicz i prof. R. Jasiński.

Zdjęcia na stronach 20 i 21 przedstawiają w kolejności:

1. Igor Moisiejew.
2. „Fechtunek” (nanajska gra narodowa).
3. „Korowód” Suita rosyjska.
4. „Swierba” — taniec mołdawski.
5. Wojenny taniec gruziński.
6. „Mongolska statuetka” (w wykonaniu Wiwy Pak).
7. „Krakowiak” (Tamara Zejfert i I. Woronow).
8. Taniec gruziński.
9. Tamara Zejfert.
10. „Bulba” (taniec białoruski)
11. „Wiośniarki” (Suita ukraińska).

Stolica ZSRR w fotografii

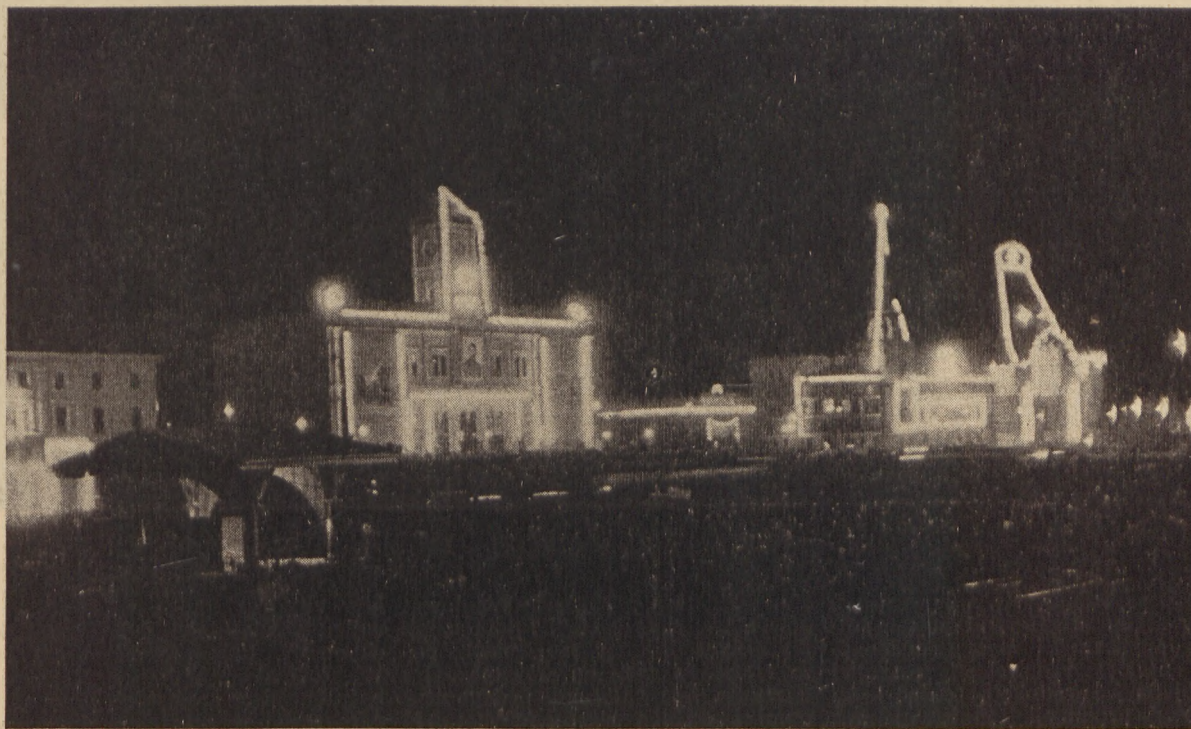
W związku z 800-leciem Moskwy w ramach Miesiąca Wymiany Kulturalnej między Polską a Związkiem Radzieckim została otwarta w dniu 20 b. m. w Muzeum Narodowym w Warszawie, wystawa, ilustrująca rozwój architektoniczny stolicy Związku Radzieckiego od roku 1147 — aż do dni obecnych. Została ona zorganizowana przy czynnej pomocy Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

Wystawa zawiera szereg plansz, fotografii, planów, fotokopii, zabytków architektonicznych Moskwy, z najwcześniejszych epok rozwo-

jowych tego miasta, aż po plany nowej pięciolatki, w czasie której Moskwa do roku 1950 ma uzyskać nowe trzy miliony metrów kwadratowych przestrzeni mieszkaniowej, 13 nowych gmachów szkolnych, 19 kin, 3 mosty, 6 nowych łaźni, 4 pralnie mechaniczne, 4 chłodnie i 22 piekarnie. Ponadto stolica ZSRR uzyska w tym okresie 650 km. przewodów gazowych, (co zaopatrzy w gaz nowe 200 tysięcy mieszkań), 150 km. sieci wodociągowej i 118 km. sieci ciepłej. Wszystkie te nowe inwestycje przeprowadzone zostaną — jak mówi ustawa o 5-letnim planie —

„w celu dalszego gospodarczego i kulturalnego rozwoju Moskwy i ulepszenia warunków życia jej mieszkańców”.

Wystawa została tak pomyślana i zaplanowana, aby zwiedzający łatwo mógł się zorientować w procesach rozwojowych Moskwy — jednego z największych miast świata. Aby rozwój Moskwy, który kilkakrotnie hamowany katastrofami dziejowymi dokonywał się jednak z nieprzemieżoną siłą — i który dzięki temu — stanowi jedną z najbardziej interesujących kart w dziejach naszej cywilizacji, mógł być pogląd-

Iluminacja Placu Komsomolskiego w czasie uroczystości 800-lecia Moskwy

wą i wysoce interesującą lekcją historii. W miarę zachowanych dokumentów oraz fotografii i obrazów istniejących do dziś budowli zabytkowych, rozwija się przed oczyma zwiedzającego coraz rozleglejsza wizja urbanistycznych dziejów Moskwy.

Oto schemat wzrostu pierwszej dzielnicy Moskwy — Kremla — od XII do XVII wieku. Oglądamy plan osiedlenia na górze Kreml w XII wieku pod osłoną pierwszych drewnianych ostrokołów, zagubionej w lasach twierdzy pogranicznej. Oto obraz wielkiego wydarzenia w dziejach Moskwy — budowa pierwszych murowanych t. zw. „białych ścian” Kremla 1367 r. Oto najstarsze mo-

numentalne budowle, pochodzące z XV, XVI, XVII wieku — Sobór Błagowieszczenskiej, Sobór Uspienskiej, Sobór Archangielskiej, Pałac Szlifowany na Kremlu, pierwsze więźne obronne Kremla. Oto interesujący zabytek historyczny — plan Kremla z końca XVI wieku i drugi zabytek — fortyfikacje Moskwy w XVII w.

Bogato na wystawie reprezentowane są fotografie dokumentów historycznych, dotyczących Moskwy, a między innymi plan Moskwy opracowany przez Piotra Wielkiego, rozkazy poselskie i inne.

Moskwie, pozbawionej godności stolicy, Moskwie wieku XIX, poświęcone są specjalne działy.

Jak fantastyczna wizja rozwija się obraz Moskwy — stolicy państwa radzieckiego — która monumentalnymi budowlami wyrasta z chaosu drewnianych ulic „Wielkiej wsi”, jak nazywano Moskwę w ubiegłym stuleciu, za czasów władzy carskiej. Historia Moskwy z okresu trzydziestolecia władzy Związku Radzieckiego, jest jednocześnie historią socjalistycznej urbanistyki, która realizuje słowa Stalina, wypowiedziane przy okazji ustanowienia nowego planu pięcioletniego, że „należy nie tylko rozbudować Moskwę według planu, ale również dbać o wygodę i kulturę życia codziennego ludzi pracy”.

K. M.

Prenumerujcie „PRZYJAŹŃ”

Filmy radzieckie na polskich ekranach

Scena z filmu „Glinka”

Rozpoczynający się we wrześniu nowy sezon filmowy, przyniesie polskiej publiczności szereg doskonałych filmów radzieckich ostatniej powojennej produkcji, oraz kilka filmów produkcji przedwojennej, które przed rokiem 1939 nie mogły być wyświetlane u nas ze względu na negatywny stosunek ówczesnych naszych władz państwowych do Zw. Radzieckiego i jego sztuki. „Film Polski” zapowiada wyświetlenie ogółem w sezonie 1947/1948 roku czterdziestu filmów radzieckich. Filmy te ze względu na tematykę możemy podzielić na kilka grup. A więc przede wszystkim filmy o człowieku, o jego pracach, radościach, troskach i smutkach. W produkcji tego rodzaju filmów szczególnie celują radzieccy reżyserzy i scenarzyści. Umieją wnikliwie odtworzyć walkę człowieka z przeciwnościami losu. Człowiek i jego zainteresowania, jego walka z przyrodą, jego dążenie do twórczej pracy, stanowią szczególne zainteresowanie nie tylko adeptów sztuki filmowej, lecz i wszystkich radzieckich artystów-literatów, plastyków, grafików i t. p. To zainteresowanie człowiekiem, tak charakterystyczne dla sztuki radzieckiej, daje impuls do tworzenia filmów o wysokiej wartości artystycznej. Z tej kategorii zobaczymy na naszych ekranach film z życia mieszkań-

ców Donieckiego Zagłębia Węglowego p. t. „Wielkie życie”. Film ten, jak i większość filmów radzieckich, poza wysokimi zaletami artystycznymi odznacza się walorami pedagogicznymi i wysoką wartością moralną.

Troska o człowieka, o lepsze jutro pokoleń ludzkich promieniuje również z pięknego filmu p. t. „W imię życia”. Jest to film o mędkach radzieckich, którzy wypowiedzieli walkę jednej z największych bolączek ludzkości — paraliżowi. Walka z tą chorobą toczy się w ciszy laboratoriów, a przebieg jej został odtworzony w pasjonujący sposób. Filmem o życiu ludzkim jest obraz nakręcony według znanej powieści Maksyma Gorkiego „Rodzina Artamonowych”.

Inną kategorię filmu, która osiągnęła wysoki poziom artystyczny stanowią radzieckie filmy historyczne. Z serii tej podziwialiśmy w ubiegłym sezonie „Piotra I” i „Iwana Groźnego”. Obecnie zobaczymy film p. t. „Krażownik Wazeg”, który należy do złotej serii historycznych filmów radzieckich. Jest to film o czasach pierwszej wojny rosyjsko-japońskiej w 1904 r. Odtwarza dzieje bohaterskiej załogi rosyjskiego okrętu wojennego, który stoczył śmiertelną walkę z flotą japońską. Do tej samej kategorii morskich filmów historycznych, na-

leży czołowy film powojennej produkcji radzieckiej p. t. „Admirał Nachimow”, którego reżyserem jest W. Pudowkin. Admirał Nachimow był dowódcą rosyjskiej floty czarnomorskiej w czasach wojny rosyjsko-tureckiej (1853 — 56) i wojny krymskiej. Jako wódz wykazał wysokie walory znakomitego stratega i niezłomnego żołnierza. Zdobył sławę niezłomnego obrońcy Sewastopola, na którego bastionach poległ śmiercią żołnierską. Reżyser W. Pudowkin ukazał Nachimowa w rozmaitych sytuacjach życia i walki i konsekwentnie narysował postać tego wspaniałego człowieka. Rolę admirała Nachimowa gra A. Dikij — odtwórca postaci Kutuzowa w filmie, który oglądaliśmy na naszych ekranach dwa lata temu. Omawiany film posiada szereg znakomych scen batalistycznych, wyróżnia się wartką narracją, świetnymi zdjęciami i pomysłowym montażem. Szczególnie porywające są sceny bitwy morskiej z flotą turecką pod Synopą i fragmenty walk o Sewastopol. Serię filmów historycznych powiększają: „Urwis”, który przeniesie nas w czasy rewolucji francuskiej i dwa filmy z okresu Wielkiej Rewolucji Październikowej: „Ostatnia noc”, w reżyserii J. Rajzmana, oraz film produkcji przedwojennej p. t. „Człowiek z karabinem”. Filmem, który

przenosi widza w przeszłość, jest również komedia muzyczna p. t. „Dwaj panowie F” (rosyjski tytuł „Starinnyj wodewil”). Treść do tego filmu została zaczerpnięta z popularnej książki „Przyjaźń Filmów radzieckie szp. 2-ga „AiF”, akcja którego rozgrywa się w czasach wojny z Napoleonem od roku 1812 do roku 1814. Jest to film kolorowy.

Kulisy produkcji filmowej zobaczymy w czasie oglądania filmu p. t. „Wiosna”. Tematem tego filmu jest życie atelié filmowych.

Filmowa twórczość radziecka szczyt się doskonałymi filmami z życia przyrody. Do kategorii tych filmów należy obraz p. t. „Timur i jego podkomendni”, w którym występują młodzi artyści radzieccy.

Z ŻYCIA TOWARZYSTWA

ZJAZDY I KONFERENCJE

W dniach 30 i 31 ub. m. w siedzibie Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej w Warszawie, odbyła się okresowa dwudniowa konferencja działaczy Towarzystwa, którzy przybyli do stolicy ze wszystkich stron kraju. Konferencję przewodniczył prezes Zarządu Głównego Towarzystwa ob. Minister H. Świątkowski, który wygłosił referat o znaczeniu i zadaniach Miesiąca Wymiany Kulturalnej Polsko-Radzieckiej, zorganizowanego przez Towarzystwo. Miesiąc Wymiany, który będzie trwał od 15-go września do 15-go października, poprzedzi obchód 30-jej rocznicy Rewolucji Październikowej.

Referat organizacyjny wygłosił sekretarz generalny Towarzystwa ob. St. Wroński. W wyniku ożywionych obrad stwierdzono, że nasze Towarzystwo może się poszczycić pięknymi wynikami pracy. W okresie od 1 czerwca ub. r. aktywiści Towarzystwa zorganizowali na terenie kraju 68 świetlic, 10 mniejszych księgarni oraz 3 filie Głównej Księgarni, która mieści się w Warszawie, a także 24 biblioteki. Urządzono 111 występów zespołów artystycznych, (na których było łącznie 375 tysięcy widzów), 1.377 odczytów, 219 koncertów, 170 akademii, 59 wystaw, poświęconych życiu i pracy Związku Radzieckiego oraz łączności kulturalnej i gospodarczej między Polską i Związkiem Radzieckim. 415 pokazów z prelekcjami zobaczyło ogółem 165 tysięcy osób. Wyświetlano ciekawe filmy długometrażowe, dokumentarne i naukowe, produkcji radzieckiej. Ponadto transmitowano 103 audycje radiowe, organizowano kursy społeczne dla członków i działaczy Towarzystwa oraz obsłużono własnymi prelegentami 14 kursów innych organizacji. Zorganizowano i prowadzono ponad 110 kursów języka rosyjskiego. Aby umilić chorym i rannym żołnierzom radzieckim przebywanie w szpitalach na terenie Polski, urządzono 23 zbiorowe odwiedziny. Żołnierzom radzieckim opuszczającym Polskę, wręczono pamiątkowe fotografie.

Na osobną uwagę zasługuje film biograficzny o jednym z największych poetów rosyjskich, Lermontowie. Film ten zapozna nas z życiem wielkiego rosyjskiego poety pierwszej połowy ubiegłego stulecia oraz z czarem kaukaskiego krajobrazu. Lermontow bowiem spędził szereg lat na Kaukazie, któremu poświęcił znaczną ilość swoich najlepszych utworów.

Pod adresem dyrekcji Filmu Polskiego należy wyrazić szczerzy żal, że nie zakontraktowała ona na bieżący sezon innego świetnego biograficznego filmu radzieckiego o jednym z największych kompozytorów rosyjskich M. Glince. Film ten bowiem należy do największych sukcesów kinematografii radzieckiej.

El-Mir

Scena z filmu „Admirał Nachimow”

umacniania Niepodległości Polski oraz w interesie pokoju światowego — nie ustaniemy.

Tego wymagają od nas obowiązki patriotyczny i wola narodu.

W imieniu Prezydium
Prezes Towarzystwa Przyjaźni
Polsko-Radzieckiej
Min. H. Świątkowski

Sekretarz Generalny
Tow. Przyjaźni Polsko-Radzieckiej
St. Wroński.

„Przewodniczący Zarządu WOKS-u,
Pan Kiemienow
Moskwa

Zebrani w dn. 31 sierpnia 1947 r. w Warszawie na Krajowej Konferencji Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej przedstawiciele Oddziałów Wojewódzkich i Powiatów Wydzielonych Towarzystwa, stwierdzają swoją niezłomną wolę umacniania sojuszu i przyjaźni polsko-radzieckiej ku pożytkowi pokoju światowego oraz o decyzji podjęcia z dniem 15 września 1947 roku masowej akcji, przewidzianej w ramach Miesiąca Wymiany Kulturalnej Polsko-Radzieckiej, która służyć będzie pogłębieniu więzi przyjaźni pomiędzy narodem Polski a narodami ZSRR”.

Przewodniczący Konferencji
Minister H. Świątkowski

Sekretarz Generalny
Stanisław Wroński.

Członkowie Towarzystwa przyczynili się swoją pracą i przykładem do uporządkowania rozsianych po całym kraju mogił radzieckich i polskich żołnierzy.

Ta wszechstronna działalność Towarzystwa popularyzuje w polskim społeczeństwie ideę przyjaźni polsko-radzieckiej, której zrozumienie staje się coraz bardziej powszechne. Statystycznym wykładnikiem rozwoju Towarzystwa są cyfry, które mówią, że posiada ono 23 oddziały, obejmujące 310 powiatów i miast oraz 977 kół — podstawowych ognisk organizacyjnych. Ilość członków Towarzystwa zbliża się do cyfry jednego miliona.

Konferencja działaczy Towarzystwa zakończona została szeregami uchwał, zmierzających do dalszego doskonalenia metod pracy.

Konferencja uchwaliła następujące telegramy:

„Do Obywatela
Premiera Cyrankiewicza
Warszawa

Krajowa Konferencja Działaczy Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej po dwudniowych obradach w Warszawie dn. 30 i 31 sierpnia 1947 r. zawiadamia Was, Obywatelu Premierze, o radosnym zjawisku wielkiego wzrostu szeregów organizacyjnych Towarzystwa i rozszerzaniu zasięgu oddziaływania na najszersze warstwy narodu polskiego. Przyjaźń polsko-radziecka staje się integralną częścią świadomości Polaka-obywatela.

Idąc za głosem działaczy terenowych, Konferencja postanowiła, aby od 15.9 b. r. rozpocząć nowy etap działalności masową akcją w ramach MWK, mającego na celu pogłębienie stosunków kulturalnych między naszymi dwoma narodami.

Jesteśmy pewni, że akcja ta pozwoli nam spopularyzować jeszcze bardziej ideę przyjaźni polsko-radzieckiej.

Zapewniamy Was, Obywatelu Premierze, że w zaszczytnej pracy budowniczych wielkiego mostu przyjaźni między Polską a ZSRR w imię

Artyści radzieccy w Warszawie—od lewej: Nina Makarowa (wybitna kompozytorka, żona Chaczaturiana), Chaczaturian i Szebalin (kompozytorzy)

W odpowiedzi na przesłaną przez Zjazd Działaczy Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej w dn. 31-go sierpnia r. b. depeszę do przewodniczącego WOKS-u Kiemieniowa nadeszła do Zarządu Towarzystwa depesza treści następującej:

„Prace konferencji w dziedzinie organizacji Miesiąca Wymiany Kulturalnej polsko-radzieckiej i jej uchwaly co do podjęcia szeroko zakrojonej akcji w okresie Miesiąca Wymiany Kulturalnej świadczą o tym, że Towarzystwo zyskuje coraz więcej na sile. Życzę Towarzystwu Przyjaźni Polsko-Radzieckiej powodzenia w pracy nad pogłębieniem i umocnieniem przyjaźni między narodem polskim a narodami Związku Radzieckiego. Jesteśmy przekonani, że rezultaty osiągnięte w okresie Miesiąca będą się w dalszej codziennej pracy zwiększać.

Niech rośnie i krzepnie przyjaźń między narodem polskim a narodami Związku Radzieckiego, główny czynnik postępu i szczęścia naszych i wszystkich innych narodów demokratycznych.

Przewodniczący Zarządu WOKS-u Kiemienów

KONFERENCJA TOWARZYSTWA PRZYJAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ

W dniu 14 września b. r. odbyła się w Centralnym Klubie Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej konferencja wojewódzka poświęcona sprawom Miesiąca Wymiany Kulturalnej.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele organizacji społecznych, młodzieżowych, partii politycznych, instytucji państwowych i powiatowych oddziałów Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Po wygłoszonym przez przewodniczącego konferencji wiceprezesa Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa, Szefa Wydziału Najwyższego Sądu Wojskowego płk. Alfreda Janowskiego, słowie wstępnym, zabrał głos dyr. Konar, który w wyczerpującym referacie omówił program Miesiąca i sposób jego wykonania.

Miesiąc Wymiany Kulturalnej między Polską a Związkiem Radzieckim w Oddziałach Wojewódzkich Towarzystwa.

RZESZÓW

W ramach Miesiąca Polsko-Radzieckiej Wymiany Kulturalnej, Oddział Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej w Rzeszowie, organizuje na terenie całego województwa rzeszowskiego szereg imprez kulturalno-artystycznych. Tak więc PCK urzęda odczyty na temat osiągnięć medycyny radzieckiej. Liga Morska — odczyty o radzieckich wyprawach polarnych i zdobyczach floty naszego sojusznika, Liga Lotnicza popularyzuje wyprawę lotniczą Czkałowa, Związek Uczestników Walki Zbrojnej przeprowadza cykl pogadanek o wspólnych walkach armii polskiej, Związek Byłych Więźniów Politycznych wystąpi z cyklem wspomnień o wspólnych przeżyciach w obozach i więzieniach hitlerowskich, zespoły artystyczne wystąpią w tym czasie ze sztukami scenicznymi i utworami kompozytorów radzieckich.

W organizacji imprez współpracują Związki Zawodowe, organizacje młodzieżowe ZWM, OMTUR i Wici, a na wsi organizacją imprez zajmie się Związek Samopocy Chłopskiej.

KRAKÓW

Komitet Organizacyjny M. W. K. przy pomocy OKZZ, Samopomocy Chłopskiej i Zw. Nauczycielstwa Polskiego przeprowadza na terenie miasta, wsi i szkół wojew. krakowskiego akcję odczytową, filmową, radiową, propagandowo-kolportażową.

KATOWICE

Komitet Organizacyjny M. W. K. pod protektoratem wojew. gen. A. Zawadzkiego organizuje przy współudziale artystów zawodowych i zespołów świetlicowych, imprezy teatralne. Kina objazdowe, ze specjalnie dobranym repertuarem filmów radzieckich, poprzedzanych pogadankami o życiu i kulturze radzieckiej, odwiedzają wsie śląskie. Ruchome wystawy ilustrują osiągnięcia Polski oraz pomoc ZSRR w odbudowie naszego państwa.

WROCŁAW

Komitet Organizacyjny M. W. K. przy wydatnej pomocy organizacji społecznych, kulturalnych i partii politycznych zaznaja społeczeństwo województwa wrocławskiego z osiągnięciami naukowymi i kulturalnymi ZSRR, poprzez szeroko zakrojoną akcję odczytową i liczne imprezy artystyczne.

TORUŃ

Komitet Organizacyjny M. W. K. przy udziale PCK, Ligi Lotniczej i „Filmu Polskiego”, organizuje w ośrodkach robotniczych na wsi, w szkołach powszechnych, średnich i wyższych, odczyty o medycynie radzieckiej, o radzieckich wyprawach polarnych, wyprawach lotniczych, z różnych dziedzin życia ZSRR. Akcją odczytową objęte są wszystkie kluby i domy kultury. „Film Polski” wyświetla najlepsze filmy radzieckie.

SZCZECIN

W ramach M. W. K. Zarząd Wojewódzki Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, przeprowadza akcję odczytową i filmową za pomocą kin objazdowych. W większych miastach województwa urządzone są wystawy obrazujące życie ZSRR, koncerty, wieczory literackie, audycje radiowe oraz imprezy dla młodzieży, połączone z odczytami i przezroczkami.

Spiesz się zapisać do

POWSZECHNEJ SPÓŁDZIELNI SPOŻYWCÓW W ŁODZI

stojącej na straży interesów gospodarczych warstw pracujących. P. S. S. za pośrednictwem swych sklepów zaopatruje spółdzielców w niej zrzeszonych w towary pierwszorzędnej jakości, zapewnia członkom zwroty od zakupów, wypełnia obywatelską funkcję rozdziału towarów kartkowych sprawnie, szybko i solidnie. P. S. S. chroni ludność miasta przed spekulacją, szkoli kadry nowych spółdzielców, wpływa na regulację cen na rynku prywatnym.

ZAPISY CZŁONKÓW PRZYJMUJĄ WSZYSTKIE SKLEPY SPÓŁDZIELNI

Sprawa, o której trzeba zawsze pamiętać

Rozpoczął się, inicjowany przez Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, Miesiąc Wymiany Kulturalnej ze Związkiem Radzieckim. W akcji tej udział biorą niemal wszystkie organizacje społeczne, młodzieżowe, związki zawodowe, oraz szereg instytucji naukowych i oświatowych.

Szeroko nakreślony program „Miesiąca” w dużym stopniu przyczyni się do pogłębienia w społeczeństwie polskim świadomości roli Związku Radzieckiego w obronie pokoju i niepodległości narodów jak i postępu społecznego.

Obszar całego kraju usiany jest, obok mogił polskiego żołnierza mogiłami poległych w walce o wolność Polski, żołnierzy, oficerów i partyzantów radzieckich.

Żadne słowa nie zdołają oddać głębokich uczuć wdzięczności narodu polskiego dla tych, którzy okazali się nie tylko wiernym i potężnym sojusznikiem w wojnie z hitleryzmem, a którzy po wojnie niejednokrotnie dali dowód swego życzliwego, istotnie braterskiego stosunku dla spraw odbudowy gospodarczej Polski i naszej suwerenności politycznej. Nie ma w Polsce obywatela, który by nie zdawał sobie sprawy z tego, że dzięki niezłomnemu stanowisku rządu radzieckiego, popartego coraz bardziej wzrastającą jego rolę na arenie międzynarodowej, zakusy odwiecznych wrogów Polski Niemców na nasze ziemie odzyskane, zostały raz na zawsze odparte.

Naród polski niejednokrotnie dawał wyraz swym uczuciom wdzięczności i sympatii dla Związku Radzieckiego. Za kilka tygodni cały świat postępowy uroczysto obchodząc będzie 30-stą Rocznicę Rewolucji Październikowej, podkreślając wielkie znaczenie polityczne, jakie miała dla rozwoju ludzkości. Dla nas szczególnie znamienne jest ta data, że względu na fakt, podpisania przez wodza rewolucji, Włodzimierza Lenina, deklaracji o niepodległości Polski w 1918 r.

Przygotowania do obchodu tej uroczystości znajdują się w toku realizacji i niewątpliwie dadzą wyraz naszego słusznego stosunku do sąsiada wschodniego.

Jedną dziedziną w naszych przygotowaniach do obchodów 30-stej Rocznicę Rewolucji Październikowej, wymagać będzie specjalnie większej uwagi i skoordynowanej pracy całego społeczeństwa. Jest to sprawa opieki nad mogiłami radzieckich żołnierzy.

Jest rzeczą zrozumiałą, że sprawa opieki nad mogiłami żołnierzy i oficerów radzieckich, którzy padli w bojach za Polskę, nie powinna być łączona z żadną uroczystością, a jest moralnym obowiązkiem społeczeństwa naszego i władz administracji publicznej.

Rejestrujemy szereg faktów wielkiej troskliwości ludności miast i wsi o groby radzieckie, wiemy o istnieniu szeregu komitetów, których celem jest dbałość i opieka nad licznymi cmentarzami poległych żołnierzy. Notujemy szereg faktów niezwykle troskliwego stosunku ludności wiejskiej do licznych, rozsianych mogił, czy kurhanów. Tym nie mniej jednak, z żalem musimy stwierdzić, że nie zawsze i nie wszędzie opieka ta jest należycie sprawowana. Odnosimy wrażenie, że komi-

tetów tych szczególnie na szczeblu centralnym, jest za dużo. W dołowych ogniwach opieka ta odbywa się raczej sumptem samego społeczeństwa, które poczytuje sobie opiekę nad mogiłami radzieckimi za własny moralny obowiązek.

Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej powołało swego czasu do życia instytucję t. zw. „Patronatów” nad mogiłami żołnierzy radzieckich i pomnikami wdzięczności. Patronaty te w wielu wypadkach spełniają należycie swoją rolę, opierając się w swej pracy, w głównej mierze na miejscowej ludności, w okolicach zamieszkania której, znajdują się groby żołnierzy radzieckich. Jest to jednak stanowczo za mało.

Akcja ta winna być poparta przez równoległe działanie wszystkich organizacji społecznych, oraz przez troskę władz administracji publicznej.

Wiadomo nam, że Ministerstwo Administracji Publicznej wydało w dniach ostatnich okólnik, polecający władzom wojewódzkim, powiatowym i gminnym, roztoczenie opieki i doprowadzenie mogił i cmentarzy radzieckich do należytego porządku. Szereg organizacji społecznych, jak Liga Kobiet, Związek Walki Zbrojnej o Wolność i Demokrację, Towarzystwo Przyjaciół Żołnierza, Polski Czerwony Krzyż, jak i organizacje młodzieżowe, wydały swym dołowym ogniwom polecenie niezwłocznego zajęcia się tą sprawą.

Wydaje nam się najwłaściwsze włączenie tych organizacji do akcji opieki nad mogiłami, do terenowych istniejących już Patronatów przy Towarzystwie Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Nie wykluczamy również słusznosci samodzielnego działania. Słuszne będzie wciągnięcie do akcji młodzieży szkolnej i harcerstwa.

Należy w miesiącu poprzedzającym wielką rocznicę nie tylko zająć się technicznym uporządkowaniem mogił i cmentarzy, ale traktując rzecz jako obowiązek narodowy, należy wytworzyć odpowiednią atmosferę moralną wokół tej sprawy.

Patronaty powinny dbać o roztoczenie stałej opieki nad tymi miejscami, przez wciągnięcie do akcji miejscowego społeczeństwa, powinny czuwać nad estetycznym wyglądem grobów i cmentarzy. Do ich obowiązków należy umieszczanie tablic, odświeżanie, ogradzanie, zasiewanie i podlewanie kwiatów, ustalanie dyżurów dla wykonania tych funkcji i t. d.

Pobudzona przez Patronaty i organizacje społeczne, zespołowa opieka ludności nad stanem mogił i cmentarzy radzieckich żołnierzy da niewątpliwie należyte rezultaty.

Starajmy się wszyscy, żeby do dnia 7-go listopada nie było w Polsce żadnego grobu żołnierza radzieckiego, pozostawionego bez opieki. W dniu tym złożone przez ludność wieńce i zapalone znicze nad mogiłami poległych, będą dowodem zrozumienia sprawy przez społeczeństwo, dowodem jego kultury, a jednocześnie braterskim aktem w stosunku do setek tysięcy radzieckich żon, matek i sióstr, tych wszystkich, którzy padli w bojach za naszą i waszą wolność.

T. Konar

W GRONDACH UROCZYŚCIOCÍ ŻAŁOBNE

W d- 14 b. m. odbyły się w miejscowości Grondy k/Ostrowi Mazowieckiej uroczystości żałobne ku czci wymordowanych przez Niemców jeńców radzieckich oraz wmurowanie aktu erekcyjnego pod pomnik poległych.

Masowe groby oficerów i żołnierzy Armii Radzieckiej zostały uporządkowane, a w miejscu, gdzie stanie pomnik, ustawiono tablicę, na której widnieje napis w języku polskim i rosyjskim.

„Tu spoczywają prochy 41.600 żołnierzy radzieckich, wymordowanych

w 1941 roku przez faszystowsko-niemieckich zbrodniarzy”.

Na uroczystości żałobne przybyli przedstawiciele Rządu: Min. Sprawiedliwości H. Świątkowski i podsekretarz stanu Jakub Berman, przedstawiciele Ministerstwa Obrony Narodowej: gen. dyw. Mossor, gen. Paszkiewicz, dyrektor protokołu dyplomatycznego MSZ—Gubrynowicz, naczelnik Wydziału Radzieckiego — Zambrowicz, ambasador ZSRR — Lebediew, gen. Masłow, płk. Romanenko oraz przedstawiciele ambasad: Czechosłowacji, Bułgarii, Jugosławii,

Francji, republikańskiej Hiszpanii, Włoch, Egiptu, Meksyku, Chin, Wielkiej Brytanii, Kanady i USA. Ponadto przybyli przedstawiciele Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, partii politycznych, organizacji społecznych i młodzieżowych oraz liczne delegacje z wieńcami i sztandarami z gmin, powiatów woj. warszawskiego i stolicy.

Uroczystości rozpoczęły się złożeniem raportu przez d-ęc Batalionu Honorowego z I-ej Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki Ministrowi Świątkowskiemu oraz odegra-

niem hymnu polskiego i radzieckiego. Wojewoda warszawski ob. Dura, w krótkich słowach oddał hołd pomordowanemu bohaterom radzieckim.

Minister Świątkowski, przemawiając imieniem prezydenta Rzeczypospolitej — przypomniał, że w rejonie Ostrów-Mazowiecka wymordowano ok. 67 tys. jeńców radzieckich.—Ziemia polska — mówił Minister, usiana masowymi i pojedynczymi grobami żołnierzy radzieckich, nasiąkała krwią polską i radziecką — Minister Świątkowski podkreślił, że okrucieństwa dokonywane były przede wszystkim na obywatelach narodów słowiańskich.

„Wspólnie przelana krew, wspólny tragizm i niedole złączyły nas. Narody słowiańskie uczynią wszystko, aby zbrodnie nie powtórzyły się więcej. Całe społeczeństwo polskie składa dziś hołd milionom poległych żołnierzy radzieckich”.

Z kolei przemawiał ambasador ZSRR Lebediew—o więzach wspólnej niedoli wojennej Polaków i obywateli radzieckich oraz o wspólnych celach łączących oba narody.

W imieniu Marszałka Rokossowskiego mówił gen. mjr. Armii Radzieckiej — Wilchowczenko:

— „Delegacja Armii Radzieckiej przybyła do Ostrowi Mazowieckiej—aby wspólnie z Polakami uczcić pamięć radzieckich żołnierzy, w bestialski sposób pomordowanych przez katów faszystowskich.

Pomordowani żołnierze radzieccy zginęli za wolność i niezależność swej Ojczyzny i za wolność i niezależność państw demokratycznych,

a w tej liczbie i Polski. Oddali swe życie za wzniosłe ideały, które łączyły narody antyhitlerowskiej koalicji podczas wojny światowej.

— Pewien jestem, że naród polski z wdzięcznością wspominać będzie żołnierzy radzieckich, którzy życie oddali za zwycięstwo nad hitlerowskimi Niemcami.

Cześć pamięci ofiarom katów niemieckich!

Niech żyje przyjaźń narodów polskiego i radzieckiego, które poniosły tak wielkie ofiary w walce przeciwko niemiecko-faszystowskiej agresji.

Niech żyje przyjaźń słowiańskich i wszystkich demokratycznych narodów!”

W imieniu Wojska Polskiego złożył hołd poległym żołnierzom radzieckim gen. dyw. Mossor:

„Znane jest powszechnie współdziałanie bojowe regularnego Wojska Polskiego i Armii Radzieckiej. Zbyt mało jeszcze mówi się o wspólnych walkach partyzantów polskich i radzieckich. Zbyt mało wspomina się tych żołnierzy radzieckich, którzy służąc w jednych oddziałach partyzanckich z Polakami, oddawali swą krew i życie za wielką sprawę Polski, Wolności i Ludu.

W mrokach okupacji, na polach bitew, w akcjach podejmowanych przeciwko Niemcom, wykuwało się braterstwo broni narodu polskiego i narodów radzieckich, które przyniosło nam wolność, a dziś jest gwarancją naszej siły i pokojowego rozwoju.

Dziś stoimy nad mogiłą, w któ-

rej snem wiecznym spoczywają tyśiące zamordowanych naszych braci — żołnierzy.

Ale ich krew nie została przelana na marne. Stała się ona natchnieniem wszystkich uczciwych ludzi do walki z faszystowskim barbarzyństwem. Stała się wielkim ostrzeżeniem dla przyszłych pokoleń. Stała się poważnym wkładem w dzieło pokoju i postępu ludzkości.

Spijcie spokojnie Koledzy w ziemi wolnego narodu. Pamięć o Waszych cierpieniach, o Waszej śmierci męczeńskiej trwać będzie wśród nas na wieki!”

Po przemówieniach odbyło się podpisanie aktu erekcyjnego pod pomnik. Akt w językach polskim i rosyjskim podpisali: ambasador ZSRR Lebediew, Minister Świątkowski, gen. Paszkiewicz, wojewoda warszawski i miejscowy Starosta. Akt w specjalnej urnie został zamurowany w miejscu, gdzie wystawiony będzie pomnik.

Z kolei delegacje poszczególnych państw, Rządu Polskiego, Sejmu, organizacji społecznych, młodzieżowych, Związków Zawodowych, złożyły wieńce. Wśród nich znalazły się kwiaty złożone w hołdzie przez poszczególne zakłady pracy oraz indywidualnie, przez przedstawicieli miejscowego społeczeństwa. W momencie składania wieńców, samolot obrzucił kwiatami groby bohaterów. Po zakończeniu uroczystości w Grondach, delegacje złożyły hołd pomordowanym w pobliskich miejscowościach: Guty Bujne i Komorowo, gdzie znajdują się również groby jeńców radzieckich.

WŚRÓD PRZYJACIOŁ ZSRR

CZECHOSŁOWACJA

DARY DLA MOSKWY

Związek Pisarzy Radzieckich otrzymał z Pragi książkę — „Osiemsetlecie miasta Moskwy”, wydaną przez komitet organizacyjny obchodu 800-lecia Moskwy. Książka zawiera cały szereg artykułów i wypowiedzi wybitnych mężów stanu, działaczy społecznych i pisarzy czeskich.

„Słowo — Moskwa — pisze Klements Gottwald — jest dla nas, Czechów i Słowaków, tak samo jak i dla wszystkich narodów słowiańskich, symbolem wielkiego bratniego narodu rosyjskiego i całego potężnego kraju radzieckiego, dzięki któremu zostaliśmy wyzwoleni z hitlerowskiej niewoli i możemy obecnie swobodnie i spokojnie budować szczęśliwe życie naszej ojczyzny”.

KONCERT WSPÓLCZESNEJ MUZYKI RADZIECKIEJ

Dnia 14-go sierpnia odbył się w Pradze Czeskiej koncert radzieckiej muzyki współczesnej.

W części pierwszej orkiestra symfoniczna Radia Praskiego wykonała III symfonię radzieckiego kompozy-

tora Szebalina pod batutą dyrygenta radzieckiego Mikołaja Anosowa. W części drugiej młody skrzypek radziecki, laureat Międzynarodowego Konkursu Muzyki, Leonid Kogan, wykonał z towarzyszeniem orkiestry Praskiego Radia, utwory Chaczaturiana. Koncert cieszył się wielkim powodzeniem.

RÓWNIEŻ I DZIECI CZESKIE NA WYWCZASACH W ARTEKU

Na zaproszenie rządu radzieckiego odleciała z Pragi na Krym grupa dzieci czeskich na wakacje do Arteku.

RUMUNIA

PROJEKT OBOWIĄZKOWEGO NAUCZANIA JĘZYKA ROSYJSKIEGO

Deputowany Frontu Rolniczego — Matej — wystąpił na posiedzeniu parlamentu rumuńskiego z propozycją wprowadzenia w średnich i wyższych szkołach Rumunii obowiązkowego nauczania języka rosyjskiego.

„Zdumiewający postęp nauki radzieckiej, uznany jest przez wszystkich — powiedział Matej — „zajnaja-

mianie się z jej osiągnięciami, jest życiowo ważne dla materialnego i duchowego odrodzenia Rumunii, dla likwidacji zacofania narodu rumuńskiego w dziedzinie kultury. Przeszkodą na drodze do przyswojenia sobie kultury radzieckiej jest brak znajomości języka rosyjskiego. W szkołach naszych uczy się języków: włoskiego, niemieckiego, angielskiego, greckiego i innych, oprócz mowy narodu, z którym jesteśmy historycznie związani, w którego nauce możemy znaleźć potężne źródło dla demokratycznego postępu ojczyzny”.

„Obowiązkowe nauczanie języka rosyjskiego — mówił dalej Matej — „przyczyniłoby się do znacznego pogłębienia kulturalnej łączności Rumunii z jej wielkim sąsiadem”.

Wniosek Mateja powitali oklaskami wszyscy członkowie parlamentu.

FINLANDIA

ORĘDZIE O PRZYJAŹNI

Komitet Wykonawczy Demokratycznego Związku Narodu Fińskiego wydał orędzie, w którym nawołuje do zacieśnienia więzów przyjaźni ze Związkiem Radzieckim.

WSPÓŁPRACA

ZESPÓŁ MOISSEJEW ZEBRAŁ PONAD MILION ŻŁ. NA ODBUDOWĘ NASZEJ STOLICY

Balet Moissejewa, który podczas swych występów gościnnych w Polsce zbierał składki na odbudowę Warszawy, uzyskał łącznie z dochodem z przedstawienia na stadionie Legii (227 tys. zł.) sumę 1.005.985 złotych plus 500 franków francuskich.

Do sumy tej Igor Moissejew dołączył 80 tys. zł. z własnych funduszy zespołu, co stanowi razem sumę 1 miliona 85 tys. 985 zł., plus 500 franków francuskich.

CENTRALNY PORT W SZCZECINIE PRZEKAZANY POLSCIE

W dniu 19 września odbyła się w Szczecinie podniosła uroczystość przekazania przez władze radzieckie administracji polskiej całego portu centralnego. Na uroczystość przybyli Minister Żeglugi Rapacki, Wiceminister Petruszewicz, generałowie radzieccy: Masłow i Bajukow oraz przedstawiciele władz cywilnych, wojskowych i społecznych.

Uroczystość rozpoczęła się przez oddanie hołdu pamięci poległym żołnierzom Armii Radzieckiej. Minister Rapacki złożył u stóp pomnika wieńiec z napisem: „Poległym żołnierzom Armii Radzieckiej za wolność Polski — Minister Żeglugi i pracownicy „Morza”.”

Następnie goście udali się na teren mostu łączącego Szczecin z wyspą Łasztownia. Cały rejon mostu imponująco udekorowany toną w powodzi kwiatów, zieleni, flag i bander. Po obu stronach Odry powiewały na wysokich masztach biało-czerwone sztandary. Wzdłuż arterii Vasco de Gama ustawiły się wojskowe kompanie honorowe polskie i radzieckie z pocztami sztandarowymi. Orkiestra wojskowa witała gości hymnami polskim i radzieckim.

Zkolei nastąpił punkt kulminacyjny uroczystości. Dowódca straży radzieckiej Popow, wręczając gen. Bajukowowi plan posterunków w porcie centralnym, złożył meldunek o zakończeniu służby. Gen. Bajukow oddał plan Min. Rapackiemu, zawiadamiając, że centralny port szczeciński od tej chwili przechodzi w ręce władz polskich.

CHLEBA NIE ZABRAKNIE

Do końca r. b. otrzymamy ze Związku Radzieckiego 300 tysięcy ton zboża (100 tys. ton pszenicy, 160 tys. ton żyta i 40 tys. ton jęczmienia) za cenę znacznie niższą od cen amerykańskich.

„W ten sposób deficyt zbożowy zostanie przewyżniony. Przydziały chleba nie będą obniżone, a obszar zasiewu zostaną zwiększone” — oświadczył minister Modzelewski.

Pierwsze transporty zboża już nadeszły.

800-LECIE MOSKWY W BRUKSELI

Komitet Narodowy Towarzystwa Przyjaźni Belgijsko-Radzieckiej urządził w najpiękniejszym parku Brukseli wielką zabawę, celem uczczenia jubileuszu 800-lecia Moskwy. Na terenie parku otwarta została wystawa fotograficzna, ilustrująca życie ZSRR. Wyświetlane były również radzieckie filmy dokumentarne. Na zabawie obecnych było wiele tysięcy osób.

ARTYŚCI RADZIECCY NA ODBUDOWĘ OPERY WARSZAWSKIEJ

Znana z występów sierpniowych w Polsce grupa artystów radzieckich złożyła z Zarządzie Głównym Towarzystwa Przyjaźni Polsko-radzieckiej zł. 50.000 — na odbudowę zburzonej przez Niemców Opery Warszawskiej.

PORZADKUJEMY GROBY BOHATERÓW

Z inicjatywy Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej w Koszalinie zostały doprowadzone do porządku groby kilkudziesięciu oficerów i żołnierzy Armii Radzieckiej, którzy padli w ciężkich walkach o oswojowanie Koszalina. Na grobach zasadzono kwiaty, wwrównano i obsiano trawniki.

NIEMCY ZRABOWALI — POLACY ZWRACAJĄ

Okupanci niemieccy, ewakuując w swoim czasie Rygę, ukryli we Włocławku część obiektów zabytkowych, pochodzących z muzeów i kościołów ryskich. Ministerstwo Kultury i Sztuki przekazało odnalezione obiekty Ambasadzie Radzieckiej: 20 skrzyń zawierających płyty grobowcowe, 2 skrzynie z wyrobami majolikowymi, dzwony (jeden z XVI wieku), podwozie armatnie (XVII wiek), głowicę romańską z piaskowca, liczne odlewy gipsowe i t. d.

Po dokonaniu aktu przekazania, obiekty te wysłane zostały w specjalnym wagonie pod adresem Muzeum w Rydze.

KSIĄŻKI DLA POLSKICH BIBLIOTEK UNIwersYTECKICH

Biblioteka Nauk Społecznych przy Akademii ZSRR, która prowadzi zakrojoną na szeroką skalę wymianę książek z organizacjami i instytucjami naukowymi wszystkich krajów słowiańskich, nadesłała książki dla bibliotek uniwersytetów: warszawskiego, krakowskiego, łódzkiego i innych.

**M Y D Ł A,
KOSMETYKI**

ŻĄDAC WSZĘDZIE

ŚWITALSKIEJ GIZELLI

WARSZAWA, WILCZA 29a, m. 12

Spółdzielnia Pracy „MIKRO“ Warszawa, a) Nowogrodzka 40, tel. 859-40 b) Kacza 15
WARSZTATY MECHANIKI PRECYZYJNEJ • WARSZTATY SAMOCHODOWE I ELEKTROTECHNIKI SAMOCHODOWEJ • SPAWANIE ELEKTRYCZNE I ACETYLENOWE

H. FRYDRYCHEWICZ
OKUCIA BUDOWLANE
Warszawa, Nowogrodzka 46/2

**Naczelną Dyrekcja
Widowisk Rozrywkowych
Przedsiębiorstwo Państwowe**

**Łódź ul. Jaracza 32, Telefon 201-15
Konto: Bank „Społem” w Łodzi Nr 91**

DZIAŁY:

**Cyrki, Teatry Rozmaitości,
Lunaparki, Zwierzyńce
i Widowiska Rozrywkowe**

Finansowanie spółdzielni handlowych w Polsce i w ZSRR

W POLSCE

Grupę spółdzielni handlowych stanowią w Polsce spółdzielnie: spożywców—miejskie, wiejskie, fabryczne i wojskowe, spółdzielnie rolniczo-handlowe, wydawnicze, księgarsko-papiernicze, zbytu żywca i inne handlowe, w liczbie około 6000 i przeszło 2 miliony członków. Spółdzielnie te zaopatrują ludność w artykuły pierwszej potrzeby, a niektóre z nich biorą udział w skupie produkcji rolniczej.

Spółdzielnie handlowe prowadziły w 1946 roku ponad 1.100 zakładów produkcyjnych, przetwórczych i usługowych, jak: piekarnie, masarnie, młyny, wytwórnie wód gazowych, drukarnie, introligatornie, zakłady krawieckie, szewskie, betoniarские, zakłady gastronomiczne - jadłodajnie, cukiernie. W produkcji książek i czasopism spółdzielnie wydawnicze — zajmują dominującą pozycję.

Centralą finansową wszystkich spółdzielni, a więc i handlowych, jest Bank Gospodarstwa Spółdzielczego, posiadający swoje placówki we wszystkich miastach wojewódzkich i w 180 miastach powiatowych i udzielający kredytów zarówno obrotowych, jak i inwestycyjnych.

Bank Gospodarstwa Spółdzielczego udziela kredytów w oparciu o własne środki, pochodzące ze zbiórki wkładów i pozostałości na r-kach bieżących oraz w oparciu o kredyty refinansowane w Narodowym Banku Polskim.

Wysokość kredytu udzielanego spółdzielni przez BGS, dostosowana jest do jej uzasadnionych potrzeb i nie pozostaje w bezpośrednim związku z wysokością kapitałów własnych spółdzielni, jakkolwiek BGS przywiązuje dużą wagę do rozbudowy tych kapitałów i uzależnia od ich zwiększenia, dalsze zwiększenie rozmiarów pomocy kredytowej.

Oprocentowanie kredytów obrotowych wynosi 6,5% w stosunku rocznym przy kredycie r-ku otwartym i 6% przy kredycie wekslowym.

Najczęstszą postacią kredytu dla spółdzielni jest kredyt w rachunku bieżącym (otwarty) lub kredyt wekslowy (dyskontowy) na ogólne zwiększenie środków obrotowych oraz także kredyty dla spółdzielczych central gospodarczych. Równorzędnie występują kredyty specjalne na sfinansowanie określonej akcji gospodarczej, np. kredyty siewne, nawozowe, na zaopatrzenie wsi w wyroby przemysłowe, na skup ziemiopłodów, skup zwierząt rzeźnych, skup i basenowanie jaj, na określoną akcję wydawniczą i t. p. W stosunkowo rzadkich wypadkach stosowany jest kredyt inkasowy.

W ZSRR

Spółdzielczość handlowa, reprezentowana jest przez jeden typ wielosklepowej spółdzielni spożywców na wsi, zaopatrującej ludność wsi w artykuły przemysłowe i skupującej podaż wiejską po cenach wolnorynkowych na r-k własny lub na r-k państwa. Spółdzielnie te w liczbie ca 26.000, zrzeszają około 36 milionów członków. Sklepy spółdzielcze w miastach i osadach fabrycznych zaopatrują ludność robotniczą w artykuły wiejskie.

Spółdzielnie spożywców prowadzą: zakłady wytwarzające środki żywności — ponad 20 tysięcy, zakłady wytwarzające artykuły gospodarcze (meble, naczynia gliniane, obuwie, wino owocowe, lemoniadę, wyroby bednarskie, zakłady naprawcze i t. p.) — około 25 tysięcy, pomocnicze gospodarczo-rolne — ponad 15 tysięcy, zakłady gastronomiczne — ponad 6 tysięcy.

Bank Państwa, posiadający swoje oddziały (w liczbie około 4.500) w stolicach republik, w miastach wojewódzkich i powiatowych, finansuje spółdzielczość w zakresie kredytu obrotowego, zaś Bank dla Handlu i Spółdzielczości udziela kredytów inwestycyjnych.

Instytucje spółdzielcze korzystają z kredytów opartych o środki własne banków lub o własne ogólnospółdzielcze fundusze, pozostające w administracji banków lub Centralnego Związku Spółdzielni Spożywców (Centrosojuzu).

Kredyty przyznawane są w ramach planów. Przekroczenie planu obrotów handlowych lub produkcji, pociąga za sobą zwiększenie pomocy kredytowej ze strony Banku. Obowiązuje pojęcie zdolności kredytowej, która określana jest w ten sposób, że obrót towarowy musi być w określonym procencie (10 — 20%) pokrywany przez pożyczkobiorcę przy pomocy środków własnych.

Oprocentowanie kredytu obrotowego wynosi 4% w stosunku rocznym, a od kredytów niespłaconych w terminie 6%.

Kredyt obrotowy w r-ku bieżącym stanowi podstawową postać pomocy finansowej ze strony Banku Państwa. Kredyt inkasowy na dokumenty rozrachunkowe w drodze, stosowany jest szeroko zarówno przy finansowaniu dostaw dokonywanych przez nadrzędne ogniwa ruchu spółdzielczego, jak i analogicznych operacji pomiędzy sektorem spółdzielczym i państwowym. Spółdzielnie i ich związki korzystają również z kredytów sezonowych, specjalnych (na sfinansowanie obrotu towarowego ponad plan, skup płodów rolnych, rozszerzenie pomocniczych gospodarstw rolnych, prowadzonych przez spółdzielnie i t. p.).

Jako zabezpieczenie kredytu służy weksel kaucyjny spółdzielni, ew. poręczony solidarnie przez członków zarządu i rady i ew. w połączeniu z zastawem towarowym lub cesją należności od odbiorców.

Jako zabezpieczenie kredytu służy zobowiązanie spółdzielni do terminowej spłaty kredytu oraz wszystkie wpływy kasowe spółdzielni, odprowadzane niezwłocznie do najbliższego oddziału Banku Państwa.

*
*
*

W obu krajach spółdzielczość handlowa spełnia dużą rolę w zakresie dystrybucji dóbr i w obrocie towarowym pomiędzy wsią i miastem. W obu krajach spółdzielczość dąży do oparcia swej pracy o środki własne, akumulowane w postaci udziałów członkowskich oraz wypracowywanych nadwyżek operacyjnych. W jednym i w drugim kraju środki te nie wystarczają na pokrycie wszystkich potrzeb zarówno w dziale inwestycji, jak i eksploatacji (obrotu), wskutek czego instytucje spółdzielcze zmuszone są do korzystania z kredytów bankowych.

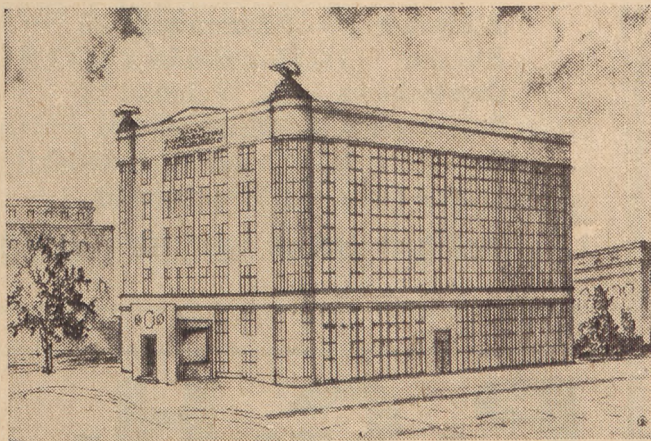
W obu krajach decydującym momentem przy rozstrzygnięciu podań o kredyt, jest celowość kre-

Ponadto w Polsce na Banku Gospodarstwa Spółdzielczego spoczywa obowiązek gromadzenia wolnych środków pieniężnych w postaci wkładów na książeczki, lokat instytucji społecznych (związków zawodowych, organizacji młodzieży, instytucji oświatowych, partii politycznych i in.) oraz pozostałości na r-kach bieżących tych instytucji, rozszerzania w ten sposób własnych środków na akcję kredytową i zmniejszania, celem ochrony waluty, nacisku na Narodowy Bank Polski.

dytu z punktu widzenia ogólnych założeń gospodarczych, jak i z punktu widzenia realizowanego przez daną instytucję spółdzielczą planu gospodarczego.

W obu krajach na banku finansującym ciąży obowiązek kontroli gospodarki kredytobiorcy, ze względu na bezpieczeństwo i celowość zużycia udzielonego kredytu.

W obu krajach banki finansujące spółdzielczość są współodpowiedzialne z właściwymi organami ruchu za prawidłowy, harmonijny i zgodny z obowiązującą polityką gospodarczą i społeczną rozwój finansowanych przez nie instytucji.

L. P.

Przyszła siedziba Centrali i Oddziału Głównego BGS w Warszawie (róg ul. Jasnej i Zgoda) – w odbudowie.

DOM HANDLOWY „ŚLĄSK”

W. IWASZKIEWICZ i SKA

KATOWICE, Młyńska 20

Tel. 305-58

poleca:

Tel. 330-41

HURTOWY ZAKUP I SPRZEDAŻ ZIEMIOPŁODÓW, OWOCÓW I WARZYW

Członek Zrzeszenia Kupców Zbożowych R. P.

WYDAWNICTWO CENTRALI HANDLOWEJ PRZEMYSŁU METALOWEGO

BYTOM, Ulica KOLEJOWA 2a

W ostatnich dniach wyszły z druku Cenniki Detaliczne masowych wyrobów przemysłu metalowego:

1. WYROBÓW BLASZANYCH
2. NARZĘDZI TNĄCYCH
3. ODLEWÓW
4. ŚRUB I NITÓW
5. DRUTU I GWOŹDZI.

Do nabycia w Administracji Wydawnictwa.

ZJEDNOCZONE CENTRALE APROWIZACYJNE

PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE

Warszawa, Al. Stalina 30

oraz wchodzące w ich skład:

REJONOWE CENTRALE APROWIZACYJNE:

Gdańskiego	— Gdańsk, Grobla Angielska 6	Poznańskiego	— Poznań, Pl. Wolności 3
Kieleckiego	— Kielce, Młynarska 123/137	Rzeszowskiego	— Krosno, Sicińskiego 2
Krakowskiego	— Kraków, Basztowa 6	Śl.-Dąbrowskiego	— Gliwice, Zawiszy Czarnego 7
Lubelskiego	— Lublin, Szopena 7	Szczecińskiego	— Szczecin, Pomorska 29
Łódzkiego	— Łódź, Pl. Zwycięstwa 2, 4	Warszawskiego	— Warszawa, Puławska 90
Pomorskiego	— Bydgoszcz, Czartoryskiego 6	Wrocławskiego	— Wrocław, Włodkowska 11, 13

DELEGATURY:

Białystok	— Warszawska 59	Katowice	— Stalowa 13
Bielsko	— Inwalidów 2	Olsztyn	— Pieniężnego 13
Częstochowa	— Al. Wolności 13	Opole	— Klasztorna 2
Dzierżoniów	— Kilińskiego 31	Piotrków	— Piłsudskiego 63
Gorzów	— Urząd Wojewódzki	Rzeszów	— Jagiellońska 35
Jelenia Góra	— Kilińskiego 10	Żary	— Broni Pancernej 5-b

APROWIZACJA 4.000.000 ROBOTNIKÓW I ICH RODZIN, PRZEMYSŁÓW PAŃSTWOWYCH ORAZ KOMUNIKACJI

P.C.H.

PAŃSTWOWA CENTRALA HANDLOWA ODDZIAŁ WOJEWÓDZKI W ŁODZI

UL. PIOTRKOWSKA 98 TEL. Nr 200-42, 43, 44

rozprowadza po cenach ściśle hurtowych między konsumy, zrzeczenia pracownicze i kupców detalicznych artykuły:

spożywcze, chemiczne, żelazne, szklane i papiernicze
i prowadzi skup ziemiopłodów po cenach wolnorynkowych.

Hurtowe składy:	Art. Spożywczych	Łódź, Kilińskiego 88 tel. 143-6
	„ Szklanych	„ Piotrkowska 82 tel. 163-23
	„ Żelaznych	„ Gdańska 93 tel. 210-90
	„ Chemicznych	„ „ 93 „ 210-90
	„ Papierniczych	„ Kopcińskiego 45 tel. 276-70

C H E M I K O L

Wytwórcza Spółdzielnia Pracy Chemików z odp. udz.

BIURO: Katowice, Stawowa 20. Telefon 333-57 i 363-32

WYTWÓRNIA: Welnowiec, Powstańców 25a. Telefon 363-90 i 321-32

Produkuje: Pokost czysto lniany, pokosty syntetyczne, lakiery bezbarwne do różnych celów, farby gruntowe i rdzochronne, lakiery wypalane: do blachy, konserwowe, izolacyjne itp., emalie wewnętrzne i zewnętrzne, lakiery modelowe: specjalne, szybkoschnące, lakiery i farby do specjalnych celów ochronnych (na zamówienie), kity, farby drukarskie: czarne, ilustracyjne i akcydensowe oraz kolorowe.

Przyjmuje do wykonania produkcje zlecone w zakresie pokostów, farb i lakierów

CENTRALA R Y B N A

Sp. z o. o.

WARSZAWA, PUŁAWSKA 20
TELEFONY: 883-49 i 883-48

HURT – DETAL – EKSPORT – IMPORT
RYB SŁODKOWODNYCH I MORSKICH
ŚWIEŻYCH SOŁONYCH I WĘDZONYCH
ORAZ PRZETWORÓW RYBNYCH

ODDZIAŁY WŁASNE W WARSZAWIE, GDYNI, SZCZECINIE, ŁODZI, KRAKOWIE,
CHORZOWIE, WROCŁAWIU, CHOJNICACH, EŁKU, POZNANIU I CZĘSTOCHOWIE –
120 SKLEPÓW DETALICZNYCH WŁASNYCH I WSPÓŁPRACUJĄ-
CYCH WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH MIASTACH POLSKI

PIWA Państwowych Browarów

ŻYWIEC,
OKOCIM,
TYCHY,
GRODZISK,
E L B Ł A G

i i n n y c h p o l e c a :

Państwowy Przemysł Fermentacyjny

Warszawa, ul. Narbutta 7

CENTRALA HANDLOWA PAŃSTWOWEGO ZJEDNOCZENIA PRZEMYSŁU KONSERWOWEGO

Centrala w Warszawie, ul. Bartoszewicza 7

ODDZIAŁY:

BYDGOSZCZ	Piotrowskiego 12-14
BYTOM	Chrzanowskiego 1 b
GDYNIA	Św. Piotra 4
ŁÓDŹ	Piotrkowska 126
POZNAŃ	Dąbrowskiego 129
SOPOT	Sobieskiego 26
WARSZAWA	Szczaunicka 18
WROCLAW	Skwierzyńska 20

Prowadzi sprzedaż przetworów rybnych,
mięsnych i owocowo-warzywnych

Sprzedaż detaliczna
w sklepach Oddziałów

T. O. R.

TECHNICZNA OBSŁUGA ROLNICTWA P.P.

wykonywa we własnych
warsztatach wszelkiego
rodzaju remonty

TRAKTORÓW

M A S Z Y N
ROLNICZYCH

Remonty wykonywane są
szybko, tanio i sprawnie

14 WARSZTATÓW OKRĘGOWYCH
106 WARSZTATÓW REJONOWYCH

Państwowe Zjednoczenie Przemysłu Ziemniaczanego

podległe MINISTERSTWU APROWIZACJI I HANDLU
BIURO NACZELNEGO DYREKTORA Warszawa, ul. Chocimska 14

poleca ze **ZJEDNOCZONYCH WYTWÓRNI:**

**Mączkę Ziemniaczaną,
Syrop,
Dekstrynę,
Kleje suche i w paście**

do nabycia w **BIURACH SPRZEDAŻY:**

POZNAŃ	ul. Św. Marcina 6	KATOWICE	ul. Jagiellońska 36
WROCŁAW	ul. Lelewela 2	KRAKÓW	ul. Syrokomli 17
ŁÓDŹ	ul. Narutowicza 47	BYDGOSZCZ	ul. Chodkiewicza 2-4
WARSZAWA	ul. Targowa 61-6	GDYNIA	ul. Kilińskiego 12
LUBLIN	ul. Betonowa 5	SZCZECIN	ul. Śląska 38

CENTRALA ZBYTU

ŚRUB, NITÓW, OKUĆ BUDOWLANYCH I CZĘŚCI KUTYCH

BYTOM, Plac Stalina Nr 11, telefon 33-21

zajmuje się dystrybucją:

artykułów śrubowych, nitów, artykułów drobnej nawierzchni kolejowej, sprzętu teletechnicznego, okuć budowlanych, haceli podków, podkowiaków, osi do wozów, zębów do bron i młocarń, butli stalowych, oraz części rowerowych.

SKŁAD GŁÓWNY: BYTOM, ul. Składowa 46, telef. 44-56

CENTRALA TEKSTYLNA

ŁÓDŹ, MONIUSZKI 6

Wydział Ogólny 164-30
Telefony: Biuro Prasowe 203-55

Hurtownie we wszystkich większych miastach Polski

C E T E B E — Biuro Eksportowe Centrali Tekstylnej

ŁÓDŹ, KOŚCIUSZKI 15. TELEFON 140-76

Zbyt produkcji Państwowego Przemysłu Włókienniczego w kraju oraz na eksport

ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU METALI NIEŻELAZNYCH

KATOWICE, ul. PODGÓRNA 4

poszukuje do prac w Zjednoczeniu i na podległych mu zakładach:

inżynierów – metalurgów	techników – kreślarzy
inżynierów – mechaników	techników – budowlanych
techników – metalurgów	laborantów
techników – mechaników	buchalterów
techników – konstruktorów	oraz sił pomocniczych w Dziale Handlowym.

Zgłoszenia kierować do Wydziału Personalnego Zjednoczenia listownie, załączając własnoręczny życiorys w 2 egzemplarzach. Warunki płacy do omówienia na miejscu.

Z J E D N O C Z E N I E P R Z E M Y S Ł U MEBLI STALOWYCH I OKUĆ BUDOWLANYCH

BYTOM, ul. KAROLA MIARKI 13

POSZUKUJE do nowobudującej się Fabryki Mebli Stalowych w Nysie następujących pracowników:

3-ch inżynierów na kierownicze stanowiska	1 kierownika – bilansisty
8-miu techników-mechaników i konstruktorów do biura technicznego i ruchu	3 księgowych
1 kierownika finansowego	1 ekonomisty (z wyższym wykształceniem).

Zgłoszenia przyjmuje Wydział Personalny Zjednoczenia. Warunki płacy do omówienia na miejscu, mieszkanie zapewnione.

ZJEDNOCZENIE POLSKICH FABRYK ŚRUB, NITÓW I CZĘŚCI KUTYCH

BYTOM, ul. POWSTAŃCÓW WARSZAWSKICH 14

poszukuje dla Zjednoczenia i podległych fabryk na kierownicze stanowiska:

inżynierów – mechaników
techników
buchalterów – bilansistów

Zgłoszenia należy kierować do Wydziału Personalnego Zjednoczenia.

ZJEDNOCZENIE POLSKICH FABRYK DRUTU, GWOŹDZI I WYROBÓW Z DRUTU

BYTOM, JAGIELLOŃSKA 23

POSZUKUJE DO PRAC W ZJEDNOCZENIU I NA PODLEGŁYCH MU FABRYKACH:

inżynierów – metalurgów	techników – kreślarzy
inżynierów – mechaników	techników
techników – metalurgów	laboranta – metalurga
techników – mechaników	buchaltera – bilansistę
techników – konstruktorów	buchaltera – kalkulatora.

Zgłoszenia kierować do Wydziału Personalnego Zjednoczenia w godzinach 8 – 12, 13 – 15.
Warunki płacy do omówienia na miejscu.

ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU KABLI I PRZEWODÓW

KATOWICE, ul. LIGONIA 21

poszukuje do Zjednoczenia i podległych mu fabryk:

inżynierów i techników elektryków, mechaników,
chemików, oraz buchalterów-bilansistów

BYTOMSKIE ZAKŁADY BUDOWY MASZYN

zatrudnią natychmiast:

inżyniera lub technika technolog-narzędziowców, inżynierów lub techników-mechaników
i mechaników-konstruktorów, technika-mechanika do planowania, majstra do obróbki metali,
technika budowlanego, kalkulatorów warsztatowych, tokarzy, ślusarzy narzędziowych, frezerów,
spawaczy elektrycznych, szlifierzy i wytaczarzy

Oferty z życiorysami prosimy kierować do Wydziału Personalnego

BYTOMSKICH ZAKŁADÓW BUDOWY MASZYN w Bytomiu-Karbiu
ul. Miechowiecka 4

ZJEDNOCZENIE ENERGETYCZNE ZAGŁĘBIA WĘGLOWEGO

KATOWICE, STAWOWA 13

poszukuje dla podległych zakładów:

I DYREKTORA TECHNICZNEGO, — KIEROWNIKÓW RUCHU ELEKTRYCZNEGO, —
ZASTĘPCĘ KIEROWNIKA SIECI, — INŻYNIERÓW ELEKTRYKÓW I MECHANIKÓW, —
TECHNIKÓW, — WYKWALIFIKOWANYCH MECHANIKÓW SAMOCHODOWYCH, —
MONTERÓW, — POMOCNIKÓW MONTERÓW, — MONTERÓW KOTŁOWYCH, — PRACOWNIKÓW OBSŁUGI POMP, — NADPALACZA W. E. I. N. B., — PALACZY, — ŚLUSARZY, — MURARZY SZAMOTOWYCH, — TOKARZY, — NAWIJACZA, — POMOCNIKÓW MURARSKICH, — SPAWACZY, — SZKLARZA, — KSIĘGOWYCH RUTYNOWANYCH, — KASJERA, — STARSZEGO KONTROLERA, — LOTNYCH KONTROLERÓW, — KIEROWNIKA KARTOTEKI, — KORESPONDENTA ZAOPATRZENIOWEGO, — REFERENTA WYDZ. SOCJALNEGO, — KIEROWNIKA WYDZ. ZAOPATRZENIA, — REFERENTA OHP, — STENOTYPISTEK, — REFERENTÓW RÓŻNYCH, — RYSOWNIKÓW WYKWALIFIKOWANYCH, — SIŁY DO WYDZ. PLANOWANIA I STATYSTYKI.

Oferty z życiorysami należy składać w Wydziale Personalnym Zjednoczenia.

ZJEDNOCZENIE FABRYK MASZYN I SPRZĘTU GÓRNICZEGO

w ŚWIĘTOCHŁOWICACH — zaangażuje:

DO DYREKCJI:

INŻYNIERÓW i TECHNIKÓW BUDOWLANYCH

z doświadczeniem w kosztorysowaniu i prowadzeniu budowy obiektów przemysłowych i domów mieszkalnych

DOŚWIADCZONYCH TECHNIKÓW-MECHANIKÓW

dla działu inwestycyjno-maszynowego

NA ZAKŁADY:

KILKU POCZĄTKUJĄCYCH TECHNIKÓW-MECHANIKÓW

z ukończoną średnią szkołą techniczną

Wolne mieszkania służbowe w Bytomiu od października

Zgłoszenia pisemne i osobiste przyjmuje Dyrekcja Zjednoczenia w Świętochłowicach, ul. Armii Czerwonej 30

ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU OBRABIARKOWEGO

GRUPA NARZĘDZI

PRUSZKÓW, ul. Sienkiewicza Nr. 19 tel. 28

PRODUKUJE:

frezy, gwintowniki, rozwiertarki, piły,
narzędzia rzemieślnicze i pomoce

Sprzedaż narzędzi za pośrednictwem:

CENTRALI ZBYTU NARZĘDZI TNĄCYCH

PRUSZKÓW, ul. Sienkiewicza Nr. 19 tel. 126

ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU OBRABIARKOWEGO

GRUPA OBRABIAREK

PRUSZKÓW, ul. Sienkiewicza Nr. 19, tel. 28

zawiadamia, że zakłady wchodzące w skład Zjednoczenia wyrabiają następujące maszyny:

Tokarki wszelkiego typu i rewolwerówki. Tokarki do zestawów wagonowych i parowozowych (kołowki).

Obrabiarki specjalne. Wiertarki stołowe, kolumnowe, promieniowe i ściennie. Strugarki poprzeczne i podłużne. Szlifierki narzędziowe i uniwersalne narzędziowe. Szlifierki do płaszczyzn i do szlifowania na okrągło. Wytaczarki i frezarki różnych typów. Różne obrabiarki do obróbki drzewa. Tłocznie i prasy. Piły i nożyce do metali. Maszyny blacharskie ręczne. Młoty pneumatyczne.

Sprzedaż obrabiarek za pośrednictwem

BIURA SPRZEDAŻY PRZEMYSŁU OBRABIARKOWEGO

PRUSZKÓW, ul. Sienkiewicza Nr. 19, tel. 28

OSZCZĘDZAJMY

WĘGIEL

Jesteśmy w trzecim roku intensywnej pracy nad odbudową naszego powojennego bytu państwowego, przywróconego nam przez bohaterską Armię Czerwoną i walczące u jej boku dzielne Wojsko Polskie. Dźwigamy się szybko z morza ruin i zniszczeń, spowodowanych działaniami wojennymi i rabunkową gospodarką znieawidzonego okupanta. Dzięki niezłomnemu wysiłkowi całego społeczeństwa notujemy poważne sukcesy na wszystkich odcinkach naszego życia gospodarczego. W tym procesie odbudowy, biorą udział obok duchowej i fizycznej siły naszego narodu czynniki natury materialnej, wśród których naczelnym miejscem w naszym Państwie zajmuje węgiel.

Na to dominujące stanowisko, zajmowane przez węgiel, składa się bardzo wiele faktów. Węgiel jest głównym filarem naszego powojennego życia gospodarczego. Węgla potrzebują nasze huty, nasze koleje, gazownie, elektrownie, węgiel zużywa nasza żegluga rzeczna i morska, węgiel konsumują szerokie rzesze naszego społeczeństwa, węgiel stanowi podstawowy artykuł w eksporcie naszego Państwa. Węgiel zużywa się w najróżnorodniejszych jego postaciach i odmianach. Konsumujemy go jako opał domowy, jako paliwo w naszych fabrykach, jako surowiec w różnych przedsiębiorstwach przemysłowych. Z węgla korzystamy w postaci prądu elektrycznego i gazu świetlnego, w postaci licznych gotowych wyrobów bakelitowych, gum, farb itp. Innymi słowy, węgiel użytkujemy na każdym kroku naszego życia codziennego i w każdej godzinie naszej służby zawodowej. W każdej chwili, gdziekolwiek spojrzymy, możemy ujrzeć skutek energii lub produkt z węgla, czy to będzie np. praca lokomotywy, czy to asfalt na ulicy lub opona u koła samochodowego.

To ogromne zapotrzebowanie na węgiel wszystkich dziedzin naszego życia gospodarczego jest powodem stosowania w kraju racjonalnie kontyngentowanej jego sprzedaży. To samo czynią kraje daleko od nas bogatsze, produkujące o wiele więcej węgla i o wiele mniej zniszczone wojną, jak np. Anglia. Przy zaopatrywaniu naszych branż gospodarczych w węgiel, stosuje się hierarchię potrzeb.

Fundamentem naszego państwowego dobrobytu jest silny, dobrze rozbudowany i stale odnawiany przemysł. Wygoda w życiu codziennym obywateli, to rzecz wtórna, która zaistnieje ewolucyjnie, gdy państwowe życie gospodarcze będzie rozwijać się na zdrowych przesłankach i w logicznym porządku. Gdy przemysł będzie postawiony na zdrowych fundamentach i zabez-

pieczy się jego rozwój i modernizację, to dobrobyt i wygoda pojedynczych obywateli poprawiać się będą z dnia na dzień. Najpierw więc trzeba zaopatrzyć w węgiel fabryki, elektrownie i gazownie, aby wytwarzały nowe produkty i energię, utrzymującą w ruchu nasze warsztaty pracy. Dostateczną ilość węgla należy dostarczać kolejom, aby mogły zaopatrywać na czas te warsztaty pracy w potrzebne im surowce i aby mogły rozprowadzać po kraju i wywozić za granicę gotowe produkty. Tym samym zapewnia się obywatelom naszego kraju pracę i zarobki, co z kolei zezwala im na kupno tych produktów. Przemysłowi należy dostarczać z zagranicy surowców, których nie mamy lub posiadamy w niedostatecznych ilościach, dalej należy ten przemysł modernizować zagranicznymi maszynami, aby gwarantować produkcję ciągłą i tańszą. Za importowane maszyny musimy płacić. Czynieć możemy to tym, co posiadamy. Kopalni złota nie mamy, innych drogocennych rud nam również brak. Jasne więc jest, że najobfitsze bogactwo naszego kraju, jakim jest węgiel, spełnia w tym wypadku rolę złota. Główną zatem walutą służącą nam do płacenia za importowane artykuły, jest węgiel. Inne narody oszczędzają złoto, a naszym obowiązkiem jest oszczędzać węgiel.

Przemysł węglowy stara się o jak największą produkcję węgla. Ten cel osiąga przez modernizację narzędzi i urządzeń technicznych w kopalniach przez coraz to większe stosowanie naukowej organizacji pracy w górnictwie, przez zapewnienie górnikom odpowiedniej liczby mieszkań, przez stosowanie płac i premii, zachęcających górników do coraz to wydajniejszej pracy, przez mobilizację nowych sił do pracy górniczej i zawodowe doszkalanie ich. W czasie wolnym od zajęć urząda się dla górników imprezy kulturalne, na czas urlopów organizuje się wczasy w różnych zdrojowiskach naszego kraju, głównie w górach i nad morzem.

Takie są wysiłki po stronie producenta tych cennych czarnych diamentów. W parze z nimi winny iść starania konsumentów, zmierzające do jak najwydatniejszego i najbardziej oszczędnego zużycia każdej bryły węglowej i produktów węgl pochodnych. Zaprzestanie marnotrawnej gospodarki odnosi się nie tylko do węgla jako paliwa stałego, lecz dotyczy w równej mierze prądu elektrycznego i gazu świetlnego, dostarczanych nam przez elektrownie i gazownie.

Zharmonizowane poczynania producentów i konsumentów dadzą pełną gwarancję, że owoc trudnej i znoјnej pracy naszego górnika nadal będzie stanowił podwalinę przy budowie naszego lepszego jutra.

Oszczędzając węgiel, przyspieszamy proces odbudowy naszego bytu państwowego, dajemy Państwu potrzebne w handlu zagranicznym dewizy, stwarzamy nowe warsztaty pracy, przyczyniamy się do podniesienia ogólnego dobrobytu naszego narodu.

CENTRALA SPRZEDAŻY

Państwowego Zjednoczenia Przemysłu Cukierniczego

Warszawa – Praga, ul. Zamojskiego 28, telefon 442

rozprowadza

wyroby państwowych fabryk czekolady, karmelków, biszkoptów, pierników, miodu i makaronu

za pośrednictwem

swoich oddziałów wojew. składów konsygnacyjnych i hurtowych oraz własnych sklepów detalicznych

CENTRALA SKÓR SUROWYCH

z siedzibą w ŁODZI, ul. Piotrkowska 260

Oddziały Wojewódzkie:

BIAŁYSTOK, ul. Sosnowa 47
BYDGOSZCZ, ul. Król. Jadwigi 4/2
GDAŃSK-SOPOT, ul. Piastów 1
KATOWICE, ul. Warszawska 19
KRAKÓW, ul. Św. Marka 33
LUBLIN, Al. Racławickie 4–3
ŁÓDŹ, ul. Zgierska 73

OLSZTYN, ul. Dworcowa 67
POZNAŃ, ul. Wielkie Garbary 27
RADOM, ul. Żeromskiego 102
RZESZÓW, ul. Grunwaldzka
SZCZECIN, ul. Mickiewicza 28–32
WARSZAWA, ul. Sierakowskiego 2
WROCŁAW, ul. Kujawska 2

Agentury powiatowe
we wszystkich miastach
przy rzeźniach.

CENTRALA SKÓR SUROWYCH kupuje wszelkie skóry surowe i skóry futerkowe

Ministerstwo Przemysłu Centrala Zbytu Maszyn Rolniczych

Łódź, Traugutta 9, skrytka pocztowa 221, adres telegraficzny „Gemarol”

Telefon, numer 172-79, 224-60, 108-98

dostarcza na prawach wyłączności z fabryk pod Zarządem Państwowym maszyny, narzędzia rolnicze i wozy gospodarskie, części zapasowe, jak: lemiesz, odkładnice, płozy, zęby do bron i kultywatorów i inne, oraz maszyny młyńskie i całe urządzenia młynów

Redaguje Komitet pod przewodnictwem wiceministra Kultury i Sztuki LEONA KRUCZKOWSKIEGO.

PRENUMERATA: rocznie (12 nr.) — zł 300, półrocznie (6 nr.) — zł 150, kwartalnie (3 nr.) — zł 80, cena numeru poj. — zł 30. Prenumeratę można wpłacać w każdym urzędzie pocztowym na konto Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej w PKO, Warszawa, Nr. I-4769 z zaznaczeniem „prenumerata za . . . egz. mies. „Przyjaźń” od dnia . . .”.

OGŁOSZENIA: obowiązuje cennik ogłoszeń nr. 4

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI miesięcznika „PRZYJAŹŃ”: Warszawa, Al. Stalina 24, tel. 87-948.

Administracja jest czynna codziennie, oprócz niedziel i świąt w godz. od 9 — 15, w soboty w godz. 9 — 13.

Wydaje ZARZĄD GŁÓWNY TOWARZYSTWA PRZYJAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ

Kliske i druk Wojskowego Instytutu Geograficznego, Warszawa, Al. Jerozolimskie 91. B-39302.

**FABRYKA
CHEMICZNA**

Józef Dąbrowski

KATOWICE

FABRYKA: ulica Mikołowska Nr 25 – BIURO: ulica Tadeusza Kościuszki Nr 43

Telefony: FABRYKA: Nr 348-46; skrytka pocztowa 595. – BIURO: Nr 362-35 i 362-49

Produkuje i posiada stale na składzie: Lakiery spirytusowe modelowe, izolacyjne dla celów elektrotechnicznych do wypalania w piecu i schnące na powietrzu. Lakiery nitro duce do natryskiwania samochodów. Emalie syntetyczne do malowania mebli i podłóg. Farby olejne gruntowe, rdzochronne, minia ołowiana, tarta w oleju, minia żelazowa, pokost żywiczny, syntetyczny i czysto lniany. Szpachlówki, pasta do polerowania i wszelkie farby dla specjalnych celów technicznych.

Z a k u p i w każdej ilości: Żywyce naturalne jak: kalafonia jasna, ciemna. – Żywyce: syntetyczne sztuczne. – Olej lniany, terpentynę, stearynę, aceton. – Tlenki: żelaza, cynku, ołowiu. Octan cobaltu, sykatywy cobaltowe płynne. – Wapno techniczne niegaszone w proszku.

Centrala Krajowych Surowców Włókienniczych

Biuro Centralne: Łódź, ul. Kilińskiego 26, tel. 147-09, 136-34, 104-32

Adres telegraficzny: Cekaeswu – Łódź

R-k żyrowy Nar. Bank Polski w Łodzi Nr 445

Delegatury: w miastach wojewódzkich

Zbiornice, Agentury i Punkty Skupu – we wszystkich ważniejszych ośrodkach produkcji wełny, lnu i konopi.

PRZEDMIOT DZIAŁANIA – skup krajowych surowców włókienniczych: **wełny, lnu, konopi, włosia końskiego, sierści, szczeciny** i zaopatrywania przemysłu włókienniczego na zasadach wyłączności

Powszechna Spółdzielnia Spożywców w Łodzi

ZARZĄD: Ł ó d ź, Piotrkowska 31

MAGAZYNY: ul. Ogrodowa 74,

ul. Kilińskiego 81

DOM TOWAROWY, Piotrkowska 100

HALA TOWAROWA, Plac Barlickiego 2

POWSZECHNA SPÓŁDZIELNIA SPOŻYWCÓW skupia sto tysięcy członków, zaopatruje w towary 400.000 konsumentów, ludzi pracy.

Posiada 300 sklepów, własne wytwórnie artykułów pierwszej potrzeby, 12 piekarń mechanicznych, 2 młyny motorowe, fabrykę cykorii, fabrykę przetworów mięsnych, własne masarnie, rozlewnie octu i piwa, fabrykę wód gazowych, zakład krawiecki i szewski.

Własne środki transportu zaopatrują szybko i sprawnie punkty sprzedaży.

Wprowadzona kontrola zakupów członkowskich zapewnia członkom w nadwyżkach od obrotu.

Każdy uświadomiony robotnik i pracownik umysłowy powinien należeć do SPÓŁDZIELNI

CENTRALNY ZARZĄD PRZEMYSŁU WŁÓKIENNICZEGO

ŁÓDŹ, Al. Kościuszki 4,

Centr. tel. 253-80, 81, 82, 83, 84, 269-85, 86, 87, 88, 89, 148-15, 148-33, 158-72, 148-25,
224-86, 172-90, 91, 217-80. Biuro prasowe 109-10

DYREKCJA PRZEMYSŁU BAWELNIANEGO, Łódź, Tyna 11, tel. 274-80, 81, 82.

DYREKCJA PRZEMYSŁU WEŁNIANEGO, Łódź, Al. Kościuszki 3, tel. 254-80, 81, 82.

DYREKCJA PRZEMYSŁU WŁÓKIEN ŁYKOWYCH, Łódź, Piotrkowska 68, tel. 257-27.

DYREKCJA PRZEMYSŁU KONFEKCYJNEGO, Łódź, Piotrkowska 175, tel. 282-30, 31.

DYREKCJA PRZEMYSŁU DZIEWIARSKIEGO, Łódź, Al. Kościuszki 22, tel. 135-78.

DYREKCJA PRZEMYSŁU JEDWAB.-GALANTER., Łódź, Traugutta 4, tel. 123-26.

DYREKCJA PRZEMYSŁU WŁÓKIEN SZTUCZNYCH, Łódź, Piotrkowska 203/5, 251/28.

DYREKCJA PRZEMYSŁU ARTYKUŁÓW I TKANIN TECHNICZNYCH, Łódź,
Dr. Próchnika 1.

DYREKCJA ROSZARŃ LNU I KONOPI z tymcz. siedzibą w Wałbrzychu, (206-66).

CENTRALA TEKSTYLNA, Łódź, Moniuszki 6, tel. 164-30.

BIURO EKSPORTOWE CETEBE, Łódź, Al. Kościuszki 15, tel. 140-91.

BIURO PRASOWE C. T., Łódź, Moniuszki 3, tel. 203-55.

CENTRALA KRAJOWYCH SUROWCÓW WŁÓKIENNICZYCH, Łódź, Kilińskiego 26,
tel. 104-32.

CENTRALA ZAOPATRZENIA MATERIAŁOWEGO PRZEMYSŁU WŁÓKIENNI-
CZEGO, Łódź, 6-go Sierpnia 4, tel. 136-86.

BIURO BUDOWY ZAKŁADÓW WŁÓKIENNICZYCH, Łódź, Sienkiewicza 47, 146-76.

BIURO WZORÓW MODY, Łódź, Narutowicza 24, tel. 109-20.

Ogólna ilość zatrudnionych 258 000

Ogólna ilość zakładów pracy 427

w tym 104 na Ziemiach Odzyskanych

PRODUKCJA:

	1945 r.	1947 r.	1949 r.
bawełna			
przędza og. tys. kg.	16.426	71.106	109.200
tkaniny og. tys. m.	71.763	280.000	400.000
wełna			
przędza og. tys. kg.	8.090	28.000	51.900
tkaniny og. tys. m.	6.808	32.000	60.000
dziewiarstwo			
i pończoszn. tys. szt.	12.524	35.658	81.000
jedwab. i galant.			
tkaniny tys. m.	2.115	23.500	34.000
pasmanter. tys. m.	27.552	200.000	300.000
włókna łykowe			
przędza lniana tys. kg.	1.987	9.150	12.000
przędza jutowa tys. kg.		13.450	17.500
tkaniny tys. m.	4.750	52.000	74.000
włókna sztuczne			
jedwab sztuczny og. tys. kg.		5.300	12.000
włókna cięte og. tys. kg.	3.977	7.720	20.000
włókna syntetyczne og. tys. kg.		5	100
konfekcja tys. sztuk	9.430	10.291	21.400